

**ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**Ἄει τα κάλλιστα
πράττειν**

ΡΗΞΙΚΕΛΕΥΘΟΝ

**ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΕΝΤΥΠΟ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ**

**ΤΕΥΧΟΣ 17 (3^ο/2004)
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2004**

**ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ**

**A QUARTERLY PERIODICAL OF THE
ASSOCIATION OF THE NATIONAL SCHOOL
OF PUBLIC ADMINISTRATION GRADUATES
FOR PUBLIC ADMINISTRATION AND
ADMINISTRATIVE MODERNISATION**

TAX. ΘΥΡΙΔΑ/POSTAL CASE: 30390 ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ/MITROPOLEOS 60
T.K./P.C. 100 33 ΑΘΗΝΑ/ATHENS
e-mail EN.ΑΠ.: eapofesdd@yahoo.com

**ΕΤΟΣ/YEAR 7^ο ΤΕΥΧΟΣ/ISSUE 3 (17)
ΙΟΥΛΙΟΣ/JULY-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ/SEPTEMBER 2004**

Τιμή τεύχους/price of the issue: 2 EUR

Ετήσια συνδρομή/annual subscription: Φορείς/Bodies: 15 EUR, Ιδιώτες/Private Persons: 8 EUR

**ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (ΕΝ.ΑΠ.- Ε.Σ.Δ.Δ.)
OWNER: ASSOCIATION OF THE NATIONAL SCHOOL OF PUBLIC ADMINISTRATION GRADUATES**

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ/ FOUNDATION YEAR: 1995

ΑΦΜ: 999963450

**ΕΚΔΟΤΗΣ (ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΟ)/ PUBLISHER (RESPONSIBLE UNDER LAW):
ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΩΣΤΑΣ / PAPADIMITRIOU KOSTAS (τηλ./tel.: 210 7289668, 6946-033203,
e-mail: papadimitriou@synigoros.gr)
TAX.ΘΥΡΙΔΑ/ P.O. Box : 30390
ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ/MITROPOLEOS 60 T.K/P.C 100 33 - ΑΘΗΝΑ**

**ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ/ COORDINATOR OF THE EDITION:
ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΜΑΡΙΟΣ / KOSTAKIS MARIOS (τηλ./tel.: 210 8201312, 6945 521755
e-mail: Marios.Kostakis@dms.culture.gr)**

**ΕΠΙΜΕΛΗΤΡΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ/ EDITOR:
ΔΟΚΟΥ ΜΑΡΙΑ/ DOKOU MARIA (τηλ./tel.: 210 3228373, e-mail: mardok@pathfinder.gr)**

**ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ/ RESPONSIBLE FOR ECONOMIC AFFAIRS:
ΧΑΤΖΗΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΣΤΡΑΤΗΣ / HATZIHARALAMPOUS STRATIS (τηλ:210-5203633, 6972-550577)**

ΟΜΑΔΑ ΕΚΔΟΣΗΣ/ EDITING GROUP:
-Αποστολόπουλος Χρήστος/ APOSTOLOPOULOS Christos (e-mail: chrisap@hol.gr)
-Δόκου Μαρία / DOKOU Maria (τηλ./tel.: 210 3228373, e-mail: mardok@pathfinder.gr)
-Ζαρίφης Παναγιώτης / ZARIFIS Panagiotis (e-mail: p.zarifis@rp-greece.be)
-Κωστάκης Μάριος / KOSTAKIS Marios (τηλ./tel.:210 8201312, 6945 521755, e-mail:Marios.Kostakis@dms.culture.gr)
-Λένος Νίκος / LENOS Nikos (τηλ./tel.:210 8201788, 6945 102467, e-mail: nlenos_culture@yahoo.com)
-Μακρή Βασιλική/ MAKRI Vasiliki (τηλ./tel: 210 3210669, 693-8566810, e-mail: v_makri@yahoo.com)

**ΕΚΤΥΠΩΣΗ/PRINTED BY:
Ιδεότυπον (τηλ./tel.: 210 9015939, 9018238, τηλεομ/τυπο/fax: 210 9020762, e-mail: yiannis7@panafonet.gr)**

**COPYRIGHT©: ΕΝΑΠ Ε.Σ.Δ.Δ.---Απαγορεύεται η αναδημοσίευση του παρόντος ή μέρους του χωρίς την άδεια
της ιδιοκτήτριας Ένωσης Αποφοίτων Ε.Σ.Δ.Δ./
No part or the whole of this publication may be republished without permission from
the owner "Association of the National School of Public Administration Graduates".**

ISSN 1109-6349

Σημείωμα της Ομάδας Έκδοσης προς τους αναγνώστες του «Ρηξικέλευθου»

Στο Ρ. φιλοξενούνται άρθρα για την πάγια πολιτική που ασκούν (ή θα έπρεπε να ασκούν) Υπουργεία και Υπηρεσίες. Δημοσιεύονται οι καταγραφές κατά Υπουργείο που θα βοηθήσουν στην εκπόνηση του πολυπόθητου Μητρώου των Αποφοίτων. Το Ρ. στηρίζει την εκδοτική άνοιξη που φέρνουν οι συγγραφικές προσπάθειες αρκετών Αποφοίτων με βιβλιοπαρουσιάσεις των έργων τους.

Η ύλη του Ρ. θα αποτελέσει το πιο ενδιαφέρον και διαχρονικής σημασίας περιεχόμενο του τόπου της ΕΝΑΠ στο διαδίκτυο. Έτσι τα άρθρα του θα είναι αμέσως προσβάσιμα, ακόμη και πολλά χρόνια μετά, στο απεριόριστο κοινό του διαδικτύου.

Οι στόχοι του Ρ. είναι: να γίνει ένας ακόμη σημαντικός συνδετικός κρίκος μεταξύ των Αποφοίτων. Ένα εργαλείο ενότητας, συντονισμού και έμπνευσης για τις δραστηριότητές τους. Ακόμη είναι ένα κλασικό μέσο προβολής, δημοσιότητας και πληροφόρησης της Ένωσης. Μία ευπρόσωπη και σοβαρή παρουσία που δείχνει τις δυνατότητες της.

Είναι χρήσιμη κάθε νέα φωνή για το Ρ. Δώστε ότι καλύτερο έχετε γράψει για να δημοσιευθεί στα επόμενα τεύχη και συμμετάσχετε στις εργασίες της Ομάδας Έκδοσης. Ο πλουραλισμός στην προσφορά και στις ιδέες θα απογειώσει το περιοδικό μας.

Εφ' όσον διαθέτετε υλικό κατάλληλο για δημοσίευση (επιστημονική μελέτη, άρθρο, υπόμνημα, εργασία, πρόταση, διάλεξη, εισήγηση, κείμενο πολιτιστικού περιεχομένου, ανακοίνωση δραστηριοτήτων), το οποίο θα είναι ανάλογο των κατευθύνσεων και του ύφους που «χαράσσει» το παρόν έντυπο, παρακαλούμε να επικοινωνείτε με τους υπεύθυνους σύνταξης και έκδοσης του «Ρηξικέλευθου» (e-mail, τηλ., fax), σε εύλογο χρόνο πριν το τέλος του τριμήνου.

Παρακαλούμε επίσης τα κείμενα να συνοδεύονται, ει δυνατόν, από περιληπτική απόδοσή τους (μέχρι 1 σελίδα) στα αγγλικά, καθώς τα επόμενα τεύχη θα αποστέλλονται και στο εξωτερικό, όπως επίσης θα προβάλλονται και από τις ηλεκτρονικές μας σελίδες στο Διαδίκτυο.

Παρακαλούνται τα μέλη της Ένωσης να στέλνουν τα χρηματικά ποσά των συνδρομών και εγγραφών τους στην Ένωση Αποφοίτων Ε.Σ.Δ.Δ., κατόπιν συνεννοήσεως με τον υπεύθυνο οικονομικών κ. Στρατή Χατζηχαράλαμπος (τηλ.: 2105203633, 6972550577), για λόγους καθαρά πρακτικούς.

Η Ομάδα Έκδοσης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. **Σημείωμα του εκδότη**6

2. **Άρθρα-Δοκίμια**.....7

- **Βασίλης Σιταράς:** Η αντισυνταγματικότητα του άρθρου 5 του Ν3260/2004

3. **Τομείς Δημόσιας Πολιτικής**.....15

- **Μάριος Κωστάκης:** Η Ελληνική Πολιτιστική Εξωτερική Πολιτική. Τομείς και μορφές δράσης.
- **Στυλιανός Α. Πέτσας:** Η Οικονομική Διακυβέρνηση της Ε.Ε.

4. **Το σχέδιο του Δ.Σ. της Ένωσης Αποφοίτων ΕΣΔΔ για ένα καθηκοντολόγιο Αποφοίτων (Συντάκτης Μ. Κωστάκης)**

5. **Βιβλιοπαρουσιάσεις και Καλλιτεχνική Κριτική**27

- **Γιώργος Σαραντής:** Μετακίνηση με ή χωρίς αυτοκίνητο μέσα στην Αθήνα

6. **Μητρώο αποφοίτων Ε.Σ.Δ.Δ.**.....31

- **Μάνος Φωτεινός-Μπελής Γεώργιος:** Μητρώο υπαλλήλων αποφοίτων ΕΣΔΔ Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΦΙΛΟΙ

Το τρίμηνο που μας πέρασε (Ιούλιος-Αύγουστος-Σεπτέμβριος 2004), χαρακτηρίστηκε από δύο σημαντικά γεγονότα, σχετικά με τα θέματα των αποφοίτων ΕΣΔΔ.

Αφενός, την ψήφιση του νόμου 3260/2004 (ΦΕΚ Α 151/6-8-2004), με τον οποίο τροποποιήθηκε ο Υπαλληλικός Κώδικας, στις σημαντικότερες διατάξεις του, αυτές που συνθέτουν το «βαθμολόγιο», δηλαδή τον τρόπο, τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία υπηρεσιακής εξέλιξης των υπαλλήλων.

Αφετέρου, την καθιέρωση (επιτέλους...) του οργανισμού του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (π.δ. 193/2004, ΦΕΚ Α 170/13-9-2004).

Το πρώτο γεγονός, και ως προς τον αιφνιδιαστικό τρόπο της προώθησής του (παρά τις σχετικές συμφωνίες με την ΑΔΕΔΥ, την δημιουργία επιτροπής για σύνταξη νέου Υπαλληλικού Κώδικα και τις καλλιεργούμενες γενικότερα προσδοκίες, για μια άλλου τύπου αντιμετώπιση των θεμάτων του δημοσιοϋπαλληλικού σώματος) και ως προς το περιεχόμενό του (αφενός ρυθμίσεις απαγορευτικές για την ανάδειξη αποφοίτων αφετέρου παράλειψη διατύπωσης ρητών διατάξεων, με αποτέλεσμα να δημιουργείται έδαφος αμφισβητήσεων και παρερμηνειών), συνιστά μια αρνητική εξέλιξη που οπωσδήποτε, μας ξάφνιασε και μας προβλημάτισε σχετικά με τις πραγματικές προθέσεις της νέας Κυβέρνησης.

Ούτε η τροποποίηση της τελευταίας στιγμής του απαραίτητου χρόνου για επιλογή σε θέση Διευθυντή, από 17 σε 15 χρόνια, ώστε να μπορούν να συμπεριληφθούν στις πρώτες κρίσεις απόφοιτοι των τριών πρώτων σειρών ούτε η διευκρίνιση με σχετική εγκύκλιο (ΔΙΔΑΔ/Φ.35.12/763/17380/9-8-2004) της ισχύος των διατάξεων υπέρ αποφοίτων, που πραγματοποιήθηκαν έπειτα από την άμεση παρέμβαση της ΕΝΩΣΗΣ, είναι πράξεις αρκετές, για να αναιρέσουν τη δημιουργηθείσα δυσάρεστες εντυπώσεις.

Το δεύτερο γεγονός αντίθετα, συνιστά αυτό κάθε αυτό μια θετική εξέλιξη, ανεξάρτητα των τυχόν παρατηρήσεων επί της ουσίας του. Το ΕΚΔΔΑ, ο φορέας πρότυπο των δημοσίων υπηρεσιών, ο φορέας που με το επιστημονικό του δυναμικό, υποστήριξε άλλες υπηρεσίες στη σύνταξη σύγχρονων οργανισμών (πχ το Υπουργείο Μεταφορών), ήταν αδιανόητο να εξακολουθεί να στερείται ο ίδιος, οργανισμού. Η Ένωση είχε από παλιά (βλ. έγγραφό μας με α.π. 28/2000) επισημάνει την παραπάνω κραυγαλέα εκκρεμότητα-αντίφαση, η οποία επιτέλους, τακτοποιήθηκε.

Οι τέσσερις νέοι συνάδελφοι που εκλέχθηκαν, σύμφωνα με τον οργανισμό του ΕΚΔΔΑ, σε θέσεις τμηματάρχων (οι κυρίες Μακρυγιάννη, Ζωγράφου, Μπαλού και Μαχαίρα), ανεβάζοντας τον συνολικό αριθμό τμηματάρχων στους 81, αποτέλεσαν βέβαια, αναμενόμενο συμπλήρωμα της οργάνωσης-στελέχωσης των υπηρεσιών του ΕΚΔΔΑ. Συγχαρητήρια και καλή εφαρμογή των γνώσεων-δεξιοτήτων που απέκτησαν εντός της ΕΣΔΔ. Η Ένωση είναι πάντα στο πλευρό τους για όλα τα θέματα που μπορεί να υποστηρίξει (συνδικαλιστικά, επιστημονικά κλπ).

Επαναλαμβάνοντας πως το περιοδικό μας είναι ανοιχτό σε κάθε είδους συνεργασία πρόταση, ιδέα, κριτική, αναμενουμε πάντα τις «ρηξικέλευθες» πρωτοβουλίες σας...

Σας ευχόμαστε ΚΑΛΟ ΧΕΙΜΩΝΑ

Ο ΕΚΔΟΤΗΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Υ.Γ. Η ΕΝΩΣΗ, πέραν των συλλυπητηρίων στην οικογένεια της, επιφυλάσσει να πάρει θέση για τις αιτίες και τις συνθήκες που οδήγησαν τη συνάδελφο Λίλιαν Ραυτοπούλου, να δώσει πρόωρο τέλος στη ζωή της.

Η ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 ΤΟΥ Ν.3260/2004

Του Βασίλη Σιταρά
ΦΠΨ (BA)-Βαλκανιολόγου (MA)-Νομικού (LLB, LLM)
Δις Αποφοίτου ΕΣΔΔ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ.

Με μεγάλη θλίψη και απογοήτευση, αλλά χωρίς και να εκπλαγώ ιδιαίτερα (βλ. παρακάτω γιατί), διαπίστωσα τον περασμένο Ιούλιο την ύπαρξη του άρθρου 5 στο Ν.3260 του ΥΠΕΣΔΔΑ. Αυτό, ούτε λίγο ούτε πολύ, ...απαγορεύει στους αποφοίτους της ΕΣΔΔ να ξαναδώσουν εξετάσεις για άλλο Τμήμα της Σχολής, αν δεν έχουν μεσολαβήσει τουλάχιστον 10 έτη από την πρώτη τους αποφοίτηση! Με δεδομένη τη σχετικά μεγάλη ηλικία αποφοίτησης των περισσότερων από την ΕΣΔΔ -ιδίως δε των ανδρών- και το χαμηλό όριο ηλικίας για συμμετοχή στο διαγωνισμό, ακόμη και για τους δημοσίους υπαλλήλους (40 έτη), η εν λόγω ρύθμιση ουσιαστικά «κλείνει» την πόρτα της ΕΣΔΔ στο 90% τουλάχιστον όσων αποφοίτων σκέφτονταν να ξαναδώσουν εξετάσεις για κάποιο άλλο Τμήμα. Έτσι, η μικρή ομάδα των «δις αποφοίτων ΕΣΔΔ», στην οποία ανήκει από το φθινόπωρο του 2003 και ο υπογράφων και η οποία αριθμεί σήμερα περί τα 10 άτομα, είναι απίθανο να μεγαλώσει σημαντικά στο μέλλον.

ΠΩΣ ΠΡΟΕΚΥΨΕ.

21 ολόκληρα χρόνια μετά την ψήφιση του Ν.1388, επιχειρείται η εισαγωγή αυτού του επαχθούς περιορισμού εις βάρος των αποφοίτων. Και η εύλογη απορία όλων είναι: Γιατί; Σχετικά με την πατρότητα του εν λόγω άρθρου (σημειωτέον, του μοναδικού σε όλο το νόμο που αναφέρεται στην ΕΣΔΔ, η οποία υποτίθεται ότι με το νόμο αυτό «θα αναβαθμιζόταν»!), δε χωρά αμφιβολία ότι πρέπει να αποδοθεί σε κύκλους οι οποίοι είναι γνωστοί και μη εξαιρετέοι σε όλους τους «παροικούντες την Ιερουσαλήμ» της Βασιλίσσης Σοφίας και του Ταύρου. Οι εν λόγω παράγοντες, αφού δεν μπόρεσαν ποτέ οι ίδιοι να εισέλθουν μία φορά στην ΕΣΔΔ, επιθυμούν τώρα να αποτρέψουν κάποιους μάλλον ικανότερους να εισέλθουν δις. Δεν είναι τυχαία, κατά τη γνώμη μου, η παρακάτω πικρόχολη αναφορά στην εισηγητική έκθεση του νόμου, η οποία απηχεί βαθειά συμπλέγματα κατωτερότητας: *«Κατά καιρούς, και ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο απόφοιτοι της ΕΣΔΔ (...) να συμμετέχουν ως υποψήφιοι σε εισαγωγικούς διαγωνισμούς της ΕΣΔΔ και στην πλειοψηφία τους να επιτυγχάνουν (...) Δεν είναι δυνατόν η εκπαίδευσή τους να γίνεται αυτοσκοπός και να διαρκεί περισσότερο από μία σειρά...»*

Προφανώς, λοιπόν, το γεγονός ότι οι κάποιοι απόφοιτοι ξαναεπιτυγχάνουν στην ΕΣΔΔ, «πονάει» πολύ εκείνους που ούτε στο όνειρό τους δε θα μπορούσαν να διαβούν τις πύλες της. Επιπλέον, ας μην ξεχνάμε ότι οι ίδιοι κύκλοι μόλις πέρυσι -σε άλλη μια προσπάθεια να «αναβαθμίσουν» την ΕΣΔΔ- υπήρξαν φανατικοί υποστηρικτές, αν όχι και εμπνευστές, της επίσης αντισυνταγματικής ρύθμισης του Ν.3200/2003, η οποία καθιέρωσε «ποσόστωση» υπέρ των δημοσίων υπαλλήλων 20% επί των εισακτέων. Το πόσο άδικο είναι αυτό για τους ιδιώτες υποψηφίους ή το πόσο ρίχνει το επίπεδο των εισαγομένων ουδόλως τους απασχόλησε. Εν ολίγοις, θέλουν δύο μέτρα και δύο σταθμά: Κάποιοι υπάλληλοι να εισέρχονται στην ΕΣΔΔ «από την πίσω πόρτα» (διά της ποσόστωσης) και κάποιοι άλλοι (οι απόφοιτοι) να μην εισέρχονται καθόλου!

Η ΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Όμως, είναι γεγονός πως η προέλευση αυτή καθεαυτή δεν έχει καμία νομική σημασία. Αντίθετα, ο σκοπός αυτής της σύντομης μελέτης είναι πρωτίστως να καταδείξει την πρόδηλη αντισυνταγματικότητα της ρύθμισης, παροτρύνοντας ταυτόχρονα όσους αποφοίτους της ΕΣΔΔ επιθυμούν να ξαναδώσουν εξετάσεις για άλλο Τμήμα, να καταθέσουν ενστάσεις κατά του προσεχούς (18^{ου}) εισαγωγικού διαγωνισμού, στις οποίες είμαι απολύτως σίγουρος ότι θα βρουν συμπαρασάτρια την Ένωση.

Μέσα στο απολύτως φιλελεύθερο -και όχι πατερναλιστικό, όπως θα ήθελαν ορισμένοι- πολίτευμα της σύγχρονης Ελλάδος, δύο θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα υπό το ισχύον Σύνταγμα του 1975/1986/2001 είναι τα εξής: το δικαίωμα ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας του ατόμου (άρθρο 5 παράγραφος 1) και το συναφές δικαίωμα εργασίας (άρθρο 22 παράγραφος 1), το οποίο περιλαμβάνει την ελευθερία όχι μόνο επιλογής, αλλά και -ανά πάσα στιγμή- αλλαγής εργασίας (βλ. περισσότερο στο κλασικό έργο του Π.Δαγτόγλου *Ατομικά Δικαιώματα*, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 1991). Επομένως, είναι απολύτως θεμιτό ένας άνθρωπος, ακόμη και ένας δημόσιος υπάλληλος, να ξυπνήσει μία μέρα με ένα διαφορετικό όνειρο για τη ζωή του, δηλαδή να αποφασίσει να αλλάξει καριέρα. Ο υπογράφων, λ.χ., ήταν Ακόλουθος Τύπου και Επικοινωνίας μέχρι που ανακάλυψε (εντός της ΕΣΔΔ!) ότι του αρέσουν τα οικονομικά και ότι του ταιριάζει περισσότερο το επάγγελμα του Ακολουθού Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων. Ο μόνος τρόπος για να ασκήσει το νέο επάγγελμα ήταν, δυστυχώς, να ξαναδώσει εξετάσεις και να ξαναφοιτήσει στο οικείο Τμήμα της ΕΣΔΔ. Τι το μεμπτόν στην όλη ιστορία;

Επιπλέον, με το να ξαναδώσει κανείς εξετάσεις στην ΕΣΔΔ δεν καταστρατηγείται ούτε στο ελάχιστο ο ιδρυτικός Ν.1388/1983, που υποχρεώνει τους αποφοίτους σε 10ετή υπηρεσία μετά την αποφοίτησή τους. Αυτό διότι οι εκ νέου σπουδαστές της ΕΣΔΔ εξακολουθούν να διατηρούν την υπαλληλική ιδιότητα και να φοιτούν ως αποσπασμένοι, εξακολουθούν να συμπληρώνουν πραγματική δημόσια υπηρεσία και να προάγονται στον επόμενο ενιαίο βαθμό (όπως λ.χ. ο υπογράφων, που έλαβε τον Α Βαθμό στις 25-8-2002, ενώ φοιτούσε για 2^η φορά στην ΕΣΔΔ), εξακολουθούν να «παιίζουν» κανονικά στις κρίσεις προϊσταμένων, εκτός αν ζητήσουν εξαίρεση, μπορούν ανά πάσα στιγμή να διακόψουν τη φοίτηση ή ακόμη και να επιστρέψουν στην αρχική τους υπηρεσία μετά τη 2^η αποφοίτηση (βλ. Ν.2527/1997) και, γενικά, εξακολουθούν, πέραν πάσης αμφιβολίας, να υπηρετούν στο Δημόσιο.

Επιπλέον, ο Ν.1388 δεν απαιτεί πουθενά η υποχρεωτική 10ετής υπηρεσία μετά την 1^η αποφοίτηση να είναι συνεχόμενη ή να είναι στην ίδια (την αρχική) θέση. 10ετής υπηρεσία σημαίνει, πάρα πολύ απλά, 10ετής υπηρεσία συνολικά, δηλαδή είτε στην ίδια είτε σε άλλη δημόσια θέση, είτε συνεχόμενη χρονικώς είτε διακοπτόμενη. Εξάλλου, ο Ν.1388 δεν απαγορεύει καν (πώς θα μπορούσε άλλωστε;) την παραίτηση πριν τη 10ετία, απλώς υποχρεώνει τον απόφοιτο να επιστρέψει τις αποδοχές που έλαβε ενώ φοιτούσε. Εν ολίγοις, εισάγει μεν έναν περιορισμό, ώστε το κράτος να προβεί σε «απόσβεση» της χρηματικής επένδυσης πάνω στον εκάστοτε σπουδαστή της ΕΣΔΔ, χωρίς, όμως, να θίγει τον ίδιο τον «πυρήνα» του δικαιώματος (αναλογικά, δε, εγώ θα δεχόμουν η επιστροφή των χρημάτων να εφαρμόζεται και σε όσους ξαναδίνουν εξετάσεις στην ΕΣΔΔ). Αντίθετα, με την άκαμπτη λογική του νέου νόμου, αν βεβαίως αυτός εφαρμοστεί αυστηρά και σύμφωνα με το «πνεύμα» του (συνεχής 10ετής υπηρεσία στην αρχική θέση), οι απόφοιτοι δεν μπορούν πριν την πάροδο της 10ετίας όχι μόνο να ξαναδώσουν εξετάσεις στην ΕΣΔΔ, αλλά ούτε να ξαναδώσουν εξετάσεις για οπουδήποτε αλλού στο Δημόσιο (λ.χ. ΑΣΕΠ, Διπλωματική Ακαδημία, Σχολή Δικαστών) ούτε να αποσπαστούν σε άλλη υπηρεσία ή σε ανεξάρτητη διοικητική αρχή

(λ.χ. Συνήγορος του Πολίτη ή Ελεγκτές Δημόσιας Διοίκησης) ούτε να γίνουν πανεπιστημιακοί ούτε καν να πάρουν εκπαιδευτική άδεια ή άδεια άνευ αποδοχών. Φυσικά, όλοι αυτοί οι περιορισμοί είναι όχι απλώς παράλογοι, αλλά και τερατώδεις, καθώς μας παρεπέμπουν σε καθεστάτα σαν εκείνο της αλήστου μνήμης χοτζικής Αλβανίας (1944-1987), όπου το κράτος καθόριζε μονομερώς και εφάπαξ τις σπουδές και τη συνακόλουθη σταδιοδρομία των νέων, ερήμην της βούλησής τους. Πρόκειται, επομένως, για την απόπειρα εισαγωγής μιας απαράδεκτης «κατάστασης ομηρίας» (επί 10 έτη) των αποφοίτων στην αρχική τους θέση, η οποία παρακαλύει την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους και επομένως απάδει προς τον ίδιο τον πυρήνα του φιλελεύθερου πολιτεύματός μας. Αυτό, λοιπόν, θα πει για ορισμένους «*αναβάθμιση της ΕΣΔΔ*» εν έτει 2004!!!

Η ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Τέλος, πέραν της νομικής πτυχής του όλου ζητήματος, η ουσία του είναι, νομίζω, η εξής: είναι πασιδηλό ότι υπό φυσιολογικές συνθήκες πολύ λίγοι απόφοιτοι θα επιθυμούσαν να περάσουν εκ νέου, και μάλιστα σε μεγάλη ηλικία και με οικογενειακές ή άλλες υποχρεώσεις, από την πραγματικά εξοντωτική διαδικασία του εισαγωγικού διαγωνισμού, αλλά και της διετούς εκπαίδευσης στην ΕΣΣΔ (που και τα δύο γίνονται όλο και πιο δύσκολα χρόνο με το χρόνο). Εντούτοις, αν κάποιος μπαίνουν στο σχετικό κόπο, το κάνουν όχι από γραφικότητα ή επειδή υποφέρουν από το σύνδρομο του «αιώνιου φοιτητή», αλλά διότι, δυστυχώς, η αντιμετώπιση των περισσότερων αποφοίτων εκ μέρους της Πολιτείας δεν είναι η προσήκουσα. Είναι αλήθεια ότι σε κάποιες Υπηρεσίες κάποιος απόφοιτος αξιοποιούνται, αλλά η πλειοψηφία βρίσκεται ακόμη στο περιθώριο, 16 χρόνια μετά την αποφοίτηση της Α σειράς. Επιπλέον, είναι αναμφισβήτητο γεγονός η βαθμιαία διολίσθηση του θεσμικού status των αποφοίτων, χάρη στους επονομαζόμενους «παλαιοδιοικητικούς», οι οποίοι φρόντισαν πρώτα να υπονομεύσουν και εν συνεχεία να «ξηλώσουν» το Ν.1810/1988 (τοποθέτηση «παρά διευθυντή») και, αργότερα, ακόμη και τον χειρότερο Ν.2527/1997 («ποσόστωση» κατά τις κρίσεις).

Αν η Πολιτεία, αντίθετα, είχε αξιοποιήσει πλήρως τους αποφοίτους με το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο, αν είχε επιβάλει παραδειγματικές κυρώσεις εις βάρος των παρανομούντων Διευθυντών Προσωπικού και μελών Υπηρεσιακών Συμβουλίων που δεν το εφάρμοζαν και, γενικότερα, αν είχε τηρήσει την αρχή της «προστατευόμενης εμπιστοσύνης» του διοικούμενου (διότι άλλα ακούει ο υποψήφιος της ΕΣΔΔ πριν δώσει στη Σχολή και άλλα βιώνει ως απόφοιτος), δε θα παρατηρούσαμε τόσο μαζικές-απεγνωσμένες προσπάθειες απαγκίστρωσης αποφοίτων από τις Υπηρεσίες, ακόμη και πριν τη συμπλήρωση 10ετίας στην αρχική τους θέση. Ο υπογράφων, λ.χ., προτού αποφασίσει οριστικά να εγκαταλείψει την πρώτη του υπηρεσία (κάτι που συνέβη μόλις το Φεβρουάριο του 2004, με την αποδοχή της νέας του θέσης στο ΥΠΕΞ, και όχι τον Ιούνιο του 2001, όταν ξαναέδωσε εξετάσεις), είχε αναγκαστεί να υποβάλει προς το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών και «*αίτηση αναστολής εκτέλεσης*» και «*αίτηση ακυρώσεως*» εναντίον μιας προδήλως παράνομης υπηρεσιακής μεταβολής που υπέστη το 2001, τις οποίες αμφοτέρες κέρδισε (αν και τελικά δεν επέστρεψε λόγω της προαναφερθείσας αλλαγής ενδιαφέροντος).

Επομένως, καλό θα ήταν οι υψηλόβαθμοι παράγοντες του ΥΠΕΣΣΔΑ, αντί να ακούν πολύ κακούς συμβούλους και να «κλείνουν το δρόμο» στους δυσαρεστημένους αποφοίτους για μια νέα-καλύτερη καριέρα στο Δημόσιο, να «θωρακίσουν» όλους τους αποφοίτους (ακόμη και εκείνους που δεν αξιοποιούνται επαρκώς από τις Υπηρεσίες τους) με ένα νέο θεσμικό status, καλύτερο ακόμη και από τον βραχύβιο Ν.1810/1988. Προσωπικά, θέλω να εξακολουθώ να ελπίζω -παρά τις αλλεπάλληλες μέχρι σήμερα απογοητεύσεις- ότι αυτό κάποτε θα γίνει, διότι η «*επανάδρυση του κράτους*» είναι μονόδρομος και διότι αυτή δε μπορεί να γίνει χωρίς τους αποφοίτους.

Μάριος Κωστάκης

Η Ελληνική Πολιτιστική Εξωτερική Πολιτική. Τομείς και μορφές δράσης.

Εισήγηση για το Συνέδριο του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης: «Τριάντα Χρόνια Δημοκρατία. Το Πολιτικό Σύστημα της Τρίτης Ελληνικής Δημοκρατίας, 1974-2004» (Ρέθυμνο, 22/5/2004)

Θα μπορούσε να ανατρέξει κανείς πολύ πίσω για να εντοπίσει τις απαρχές της Ελληνικής Πολιτιστικής Εξωτερικής Πολιτικής.

Για παράδειγμα η «καθεστωτική» αρχαιολατρία του νεότερου ελληνικού κράτους ήταν, βεβαίως, προϊόν εισαγωγής εν πολλοίς, αλλά και επανεξαγόταν με στόχο να προξενήσει κύματα φιλελληνισμού. Η Ελλάδα της Επανάστασης αλλά και το Βασίλειο που προέκυψε από αυτή έκαναν ότι μπορούσαν για να πείσουν τον υπόλοιπο κόσμο ότι είναι αντάξιοι απόγονοι ενδόξων προγόνων.

Ακόμη και αν σταθούμε κριτικά απέναντι σε τέτοιες μη πραγματιστικές αλλά ιδεαλιστικές και ρομαντικές επιλογές δεν μπορούμε να αγνοήσουμε ότι είχαν κάποιο αποτέλεσμα: μπορεί να μην συστρατευόταν πάντοτε η Δύση στα ελληνικά εγχειρήματα, όμως δεν είναι αμφισβητήσιμο ότι το κλίμα αυτό κατόρθωνε για πολλές δεκαετίες να συγκεντρώνει, αν μη τι άλλο, το συμπαθές ενδιαφέρον στην «κλασική γη» της Νοτίου Βαλκανικής.

Οι ημερομηνίες που θα βοηθούσαν στο να θέσουμε μια συμβατική απαρχή της Ελληνικής Πολιτιστικής Εξωτερικής Πολιτικής στον 20^ο αιώνα είναι:

1938: Υπογράφεται η πρώτη Διμερής Μορφωτική Σύμβαση, καθόλου τυχαία, με τη Γαλλία.

1951: Ιδρύεται το πρώτο και το μόνο μέχρι σήμερα ελληνικό ερευνητικό κέντρο στο εξωτερικό, το Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών στη Βενετία.

1972: Θεσμοποιείται το Υπουργείο Πολιτισμού το οποίο εμφανίζει στον πρώτο Οργανισμό του (ΠΔ192/1977) υπηρεσία αρμόδια για τα διεθνή πολιτιστικά θέματα την «Διεύθυνση Μορφωτικών Σχέσεων».

1992: Ιδρύεται το Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού με στόχο την παρουσία και προβολή του ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό.

Ωστόσο, μέχρι και σήμερα ίσως, η Ελλάδα ήταν πολύ περισσότερο δέκτης των πολιτιστικών πολιτικών των μεγάλων δυτικών δυνάμεων παρά πομπός προς οποιονδήποτε. Ουσιαστικά από το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα δέχεται συντονισμένες και με μακροχρόνια προοπτική πολιτιστικές «εισβολές» στον αρχαιολογικό και τον εκπαιδευτικό χώρο από τα κράτη που δημιουργούν στην Αθήνα και αλλού αρχαιολογικές Σχολές και αποστολές αλλά και σειρά κρατικών ή εκκλησιαστικών δίγλωσσων σχολείων.

Ο ανταγωνισμός μεταξύ τους όχι μόνο δεν μειώνει την αποτελεσματικότητά τους αλλά την αυξάνει. Ο χαρακτηρισμός «εισβολές» αποδίδει, πιστεύουμε, την πραγματικότητα ενώ δεν θα έπρεπε να εκληφθεί ως αξιολογικός. Η ξένη πολιτιστική παρουσία ήταν ένα γεγονός. Κατά περίπτωση μπορεί να κριθεί αν και πού έβλαψε ή ωφέλησε.

Με τα ιστορικά αυτά δεδομένα αντιμετωπίζει κανείς ένα μη παρακάμψιμο μεθοδολογικό πρόβλημα. Όταν μιλάμε για Ελληνική Πολιτιστική Εξωτερική Πολιτική τι εννοούμε με την τελευταία ειδικά λέξη. Τι είναι «πολιτική» στην περίπτωσή μας;

Η παθητική αντίδραση σε έξωθεν συνειδητά εγχειρήματα είναι «πολιτική»; Οι υπαρκτές αλλά ασυντόνιστες πρωτοβουλίες στο επίπεδο της γραφειοκρατίας είναι «πολιτική»; Γιατί αυτή είναι η πραγματικότητα μέχρι τουλάχιστο τη δεκαετία του 1990.

Το ελληνικό κράτος εισέρχεται στην «πολιτική» των μορφωτικών συμβάσεων όταν το ζητεί η Γαλλία. Αργότερα δημιουργεί το Ινστιτούτο της Βενετίας μετά από αποτελεσματικές πιέσεις της πλούσιας σε ακίνητα και κειμήλια εκεί ελληνικής κοινότητας. Για πολλά χρόνια οι Διευθύνσεις Μορφωτικών Υποθέσεων των Υπουργείων Πολιτισμού, Παιδείας και Εξωτερικών απλά συντηρούν μια υποτυπώδη αμοιβαιότητα σε διμερές και πολυμερές πλαίσιο.

Νομίζουμε ότι θα πρέπει μάλλον να δώσουμε καταφατικές απαντήσεις στα ερωτήματα που θέσαμε πριν. Ακόμη και η μη παρέμβαση ή η παθητική αντίδραση σε έξωθεν ερεθίσματα είναι μια «πολιτική». Μπορεί κανείς να της προσθέσει όσα επίθετα θέλει: ανεπαρκής, αναποτελεσματική, μη συνειδητή, όμως είναι μιά πολιτική γιατί εκ των πραγμάτων δημιουργείται ένας διακριτός χώρος κρατικής δράσης, ανεξαρτήτως της πρώιμης μορφής που παίρνει η δράση αυτή.

Εκεί που είναι δύσκολο να απαντήσει κανείς είναι στην ερώτηση που βρίσκεται το όριο, το οποίο αν περάσει ο ερευνητής τότε το αντικείμενο της έρευνας δεν υφίσταται στην πραγματικότητα αλλά πλάθεται από αυτόν με προβολή των ιδεών του στο παρελθόν.

Στην περίπτωσή μας η Ελληνική Πολιτιστική Εξωτερική Πολιτική αρχίζει να γίνεται συνειδητή ως ξεχωριστός τομέας πολιτικής πολύ όψιμα, τη δεκαετία του 1990. Τότε πιά στους λόγους του πολιτικού προσωπικού βρίσκουμε τις εκφράσεις «Πολιτιστική Διπλωματία», «Πολιτιστική Εξωτερική Πολιτική» ή αντίστροφα «Εξωτερική Πολιτιστική Πολιτική», (ανάλογα με το ποιό θεωρεί κανείς το πλέον αρμόδιο υπουργείο για να την ασκήσει).

Το όριο λοιπόν, που προαναφέρθηκε θα πρέπει να τεθεί χρονικά κάπου ανάμεσα στη δεκαετία του 1970 που ιδρύονται οι υπηρεσίες με αρμοδιότητες που μπορούν να ενταχθούν στην Πολιτιστική Εξωτερική Πολιτική και στη δεκαετία του 1990 που ο τομέας αυτός διοικητικής δράσης συνειδητοποιείται και κατονομάζεται από το πολιτικό προσωπικό.

Η διάρθρωση φορέων και δράσεων

Οι φορείς

Με το Μορφωτικό Αντικείμενο της Εξωτερικής Πολιτικής σήμερα ασχολούνται τρεις κυρίως Διευθύνσεις ισάριθμων Υπουργείων: η Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων (ονομαζόταν Διεύθυνση Μορφωτικών Σχέσεων μέχρι το 2003) του Υπουργείου Πολιτισμού, η Διεύθυνση Διεθνών Εκπαιδευτικών Σχέσεων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και η Ε1 (πρώην Δ1) Διεύθυνση Μορφωτικών και Πολιτιστικών Υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών η οποία συνήθως ασκεί, θεωρητικά τουλάχιστο, τον συντονισμό κατά περίπτωση.

Στον ίδιο τομέα δράσης πρέπει να εντάξουμε το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού και μέρος των αρμοδιοτήτων μερικών υπηρεσιών ακόμη, όπως της Ειδικής Γραμματείας Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας, της Γενικής Γραμματείας Αποδήμου Ελληνισμού του Υπουργείου Εξωτερικών, της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ανάπτυξης.

Η διοικητική διάρθρωση σε ενότητες δράσεων

Καθορίζεται από το πλαίσιο των διακρατικών σχέσεων εντός του οποίου ασκείται η Πολιτιστική Εξωτερική Πολιτική:

Οι διμερείς σχέσεις.

Στο πλαίσιο αυτό της εκδήλωσης ενδιαφέροντος ανάμεσα σε δύο κράτη έχουμε την πιο παραδοσιακή μορφή πολιτιστικών σχέσεων.

Μετά από μία ιδιαίτερα γραφειοκρατική και νομικιστική διαδικασία που περιλαμβάνει ανταλλαγή επισκέψεων αντιπροσωπειών υπογράφονται οι Μορφωτικές Συμβάσεις που διαρκούν συνήθως τρία χρόνια και μετά απαιτείται ανανέωσή τους. Οι Συμβάσεις είναι γενικά νομικά κείμενα που δεν περιλαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα. Τα μέτρα αυτά προβλέπονται από τα Μορφωτικά Προγράμματα, τα οποία με τη σειρά τους υπογράφονται προκειμένου να καταστούν οι Συμβάσεις εκτελεστές.

Αυτό που μας βάζει σε σκέψεις είναι αν σήμερα υπάρχει η ρεαλιστική δυνατότητα σε κάποιους που θα κληθούν να εντάξουν μία πολιτιστική δράση σε Μορφωτικό Πρόγραμμα να ακολουθούν τις χρονοβόρες και πολύπλοκες διαδικασίες γύρω από την κατάρτιση, υπογραφή, κύρωση και υλοποίηση των Μορφωτικών Συμβάσεων και Προγραμμάτων και περαιτέρω να επισημάνουν τις πλέον ενδεικτικές παρατηρήσεις και να ανατροφοδοτήσουν το σύστημα με πληροφόρηση. Ακόμη και στον ιδεότυπο της λειτουργίας της η ακολουθία αυτή των ενεργειών φαίνεται πολύ αργή, γραφειοκρατική και σπάταλη σε πόρους σε σχέση με τις απαιτήσεις της εποχής.

Γι' αυτό δεν κρίνεται πλέον σκόπιμη από τα περισσότερα δυτικά κράτη όπου η αγορά δημιουργεί ταχείες και παραγωγικές συνέργιες μεταξύ των πολιτιστικών φορέων. Χρησιμοποιείται συνήθως όταν το ένα τουλάχιστο από τα συμβαλλόμενα κράτη δεν είναι πλήρως ανοικτό και εντεταγμένο στη διεθνή αγορά ή όταν τα κράτη είναι

απομακρυσμένα μεταξύ τους και δεν εκδηλώνεται ενδιαφέρον από ιδιωτικούς φορείς ενώ από την άλλη μεριά υπάρχει πολιτική βούληση προσέγγισης.

Οι πολυμερείς σχέσεις.

Ένα μεγάλο μέρος της διακρατικής πολιτιστικής συνεργασίας γίνεται σε πολυμερές πλαίσιο, ανάμεσα δηλαδή, σε περισσότερες των δύο χώρες οι οποίες συμμετέχουν είτε σε ένα θεσμοποιημένο (με διεθνείς συμβάσεις) διεθνή οργανισμό είτε σε μια άτυπη πρωτοβουλία η οποία έτυχε ευρύτερης αποδοχής.

Το πεδίο της δράσης των διεθνών οργανισμών και πρωτοβουλιών δεν είναι ακριβώς η συνισταμένη των βουλήσεων των κρατών μελών. Τα κράτη μέλη δέχονται (ειδικά όταν πρόκειται για διεθνείς οργανισμούς) τη δημιουργία μιάς υποστηρικτικής γραφειοκρατίας η οποία είναι ταγμένη να υπηρετεί τους σκοπούς του οργανισμού με κάποια αυτονομία πρωτοβουλιών και δράσης. Η ομαλή εξέλιξη και η ευδοκίμηση της συνεργασίας και του φορέα γίνεται θέμα πρώτης προτεραιότητας σε σχέση με την επιβίωση της γραφειοκρατίας αυτής.

Αυτό δεν σημαίνει ότι όλοι δέχονται ανεπιφύλακτα τις προτάσεις της γραφειοκρατίας του οργανισμού, ενώ βεβαίως, η συνήθης πρακτική είναι η επιδίωξη των συμφερόντων μέσω της σύναψης κατα περίπτωση συμμαχιών.

Ως προς τους τομείς δράσης παρατηρείται αξιοσημείωτη συνάφεια: διεθνείς οργανισμοί και πρωτοβουλίες επιδεικνύουν μεγάλο ενδιαφέρον για τη συλλογή στοιχείων και την τεκμηρίωση των πολιτιστικών πολιτικών των κρατών μελών τους, πράγμα αναμενόμενο γιατί είναι η απαραίτητη βάση προκειμένου να προγραμματισθεί στη συνέχεια οποιαδήποτε ενέργεια. Οι προσπάθειες αυτές συναντούν μεγάλες δυσκολίες εξ αιτίας των ποικίλων εθνικών ρυθμίσεων και συστημάτων και της Αυτό δεν σημαίνει ότι όλοι δέχονται ανεπιφύλακτα τις προτάσεις της γραφειοκρατίας του οργανισμού, ενώ βεβαίως, η συνήθης πρακτική είναι η επιδίωξη των συμφερόντων μέσω της σύναψης κατα περίπτωση συμμαχιών.

Ως προς τους τομείς δράσης παρατηρείται αξιοσημείωτη συνάφεια: διεθνείς οργανισμοί και πρωτοβουλίες επιδεικνύουν μεγάλο ενδιαφέρον για τη συλλογή στοιχείων και την τεκμηρίωση των πολιτιστικών πολιτικών των κρατών μελών τους, πράγμα αναμενόμενο γιατί είναι η απαραίτητη βάση προκειμένου να προγραμματισθεί στη συνέχεια οποιαδήποτε ενέργεια. Οι προσπάθειες αυτές συναντούν μεγάλες δυσκολίες εξ αιτίας των ποικίλων εθνικών ρυθμίσεων και συστημάτων και της διοικητικής ανεπάρκειας ορισμένων χωρών.

Τα πολιτιστικά προγράμματα που εκπονούνται χαρακτηρίζονται από την επιδίωξη της προβολής και ενίσχυσης των διασυνοριακών κοινών παραδόσεων και της αντίστοιχης ανάγκης διακρατικών επαφών και δράσεων γι' αυτό και συχνά έχουν στον τίτλο τους λέξεις όπως «δρόμοι», «διαδρομές» κλπ. Πολλά από τα προγράμματα αυτά αντανακλούν μια κοινή ιδέα η οποία μεταφέρεται κατά περίπτωση σε άλλους

γεωγραφικούς χώρους ή τομείς δράσης. Έτσι παρατηρούνται πολλές επαναλήψεις. Είναι, όμως, πολύ δύσκολο να εντοπίσει κανείς τον αρχικό χώρο προέλευσης των ιδεών αυτών.

Ο στόχος των προγραμμάτων μερικές, αν όχι τις περισσότερες, φορές δεν είναι μόνο πολιτιστικός αλλά και αναπτυξιακός, επιμορφωτικός ή άλλος συναφής.

Οι Διεθνείς Οργανισμοί στο χώρο του πολιτισμού είναι η UNESCO και το Συμβούλιο της Ευρώπης ενώ οι πιο σημαντικές Πρωτοβουλίες είναι η Ευρωμεσογειακή Πρωτοβουλία και η Πρωτοβουλία Αδριατικής και Ιονίου.

Οι Έδρες και τα Τμήματα Νεοελληνικών Σπουδών στο Εξωτερικό.

Οι Έδρες και τα Τμήματα Νεοελληνικών Σπουδών στα Πανεπιστήμια του εξωτερικού υπερβαίνουν τα 160. Τα διδακτικά προγράμματα τους απευθύνονται κυρίως σε ξένους σπουδαστές και κατά δεύτερο λόγο στους Απόδημους Έλληνες. Η επιδίωξη αυτή σχετίζεται με την προβολή του νεοελληνικού πολιτισμού διεθνώς με επικέντρωση σε όσους δεν τον γνωρίζουν ήδη από την καταγωγή τους.

Το Υπουργείο Πολιτισμού ενισχύει οικονομικά τα 2/3 περίπου των Εδρών αυτών. Η πίστωση που δαπανήθηκε την πενταετία 1999-2003 κυμαίνεται μεταξύ 1.144.000 Ευρώ (2001) και 527.000 (2003). Τα ποσά αυτά είναι αξιόλογα βέβαια, αλλά υπολείπονται του μεγέθους της προσπάθειας που έχει αναληφθεί.

Αποτελούν μικρό κλάσμα μόνο των αντίστοιχων ποσών π.χ. της ετήσιας επιχορήγησης του Μεγάρου Μουσικής ή κάποιων μεμονωμένων εκδηλώσεων της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας.

Κάθε Τμήμα ή Έδρα επιχορηγείται συνήθως με 3-15 χιλιάδες Ευρώ κάθε χρόνο εκτός αν υπάρχει σοβαρός λόγος για μεγαλύτερη χρηματοδότηση. Οι χρηματοδοτήσεις αυτές καλύπτουν δαπάνες επιστημονικής και γενικότερα πολιτιστικής δραστηριότητας που αναπτύσσουν οι Έδρες και τα Τμήματα παράλληλα προς το διδακτικό τους έργο, ενώ (με πολύ λίγες εξαιρέσεις) τα λειτουργικά έξοδα για αναλώσιμα ή προσωπικό χρηματοδοτούνται από τα αντίστοιχα Πανεπιστήμια. Η πολιτική αυτή αποσκοπεί στο να μην συντηρούνται ακαδημαϊκές μονάδες για τις οποίες δεν υπάρχει εντόπια δυναμική.

Η επιστημονική δραστηριότητα αφορά συνέδρια, διαλέξεις, εξειδικευμένα σεμινάρια, ποικίλες εκδόσεις, δημιουργία και εμπλουτισμό βιβλιοθηκών, αλλά και διεπιστημονικά προγράμματα. Η πολιτιστική δραστηριότητα αφορά εκθέσεις, κινηματογραφικά αφιερώματα και συναυλίες.

Στο ιστορικό παρελθόν των Εδρών και Τμημάτων Νεοελληνικών Σπουδών, η ίδρυση και λειτουργία τους ανήκε στην πρωτοβουλία των ξένων Πανεπιστημίων. Από την ίδρυσή του το Υπουργείο Πολιτισμού, πήρε την πρωτοβουλία να διασυνδεθεί με τις Έδρες και τα Τμήματα Ελληνικών Σπουδών, δίνοντας προτεραιότητα στους φορείς με ειδικό ενδιαφέρον για τη νέα ελληνική γλώσσα και πολιτισμό, (χωρίς να περιορίζεται

αποκλειστικά σ' αυτούς). Με τον τρόπο αυτό συνέβαλε στη δημιουργία αρχικά ενός ατύπου και στη συνέχεια ενός επισήμου δικτύου τους που υλοποιήθηκε με τις Εταιρείες Νεοελληνικών Σπουδών.

Το διεθνές αυτό δίκτυο είναι ως τώρα το αποτελεσματικότερο ίσως εργαλείο για την εφαρμογή της πολιτιστικής εξωτερικής πολιτικής. Έχει σταθερή και διαχρονική παρουσία, έξωθεν δυναμική και ξεπερνά τις γραφειοκρατικές αγκυλώσεις. Βασίζεται όχι μόνο στο εμπειρικό και πραγματιστικό πλαίσιο αλλά και σε ανιδιοτελή προσήλωση στις αξίες του Ελληνικού Πολιτισμού.

Τα τελευταία χρόνια προστέθηκαν ορισμένες Έδρες που δημιουργήθηκαν με διμερείς διαπραγματεύσεις μεταξύ Υπουργείου Πολιτισμού και των ξένων Πανεπιστημίων. Πρόκειται για τη διαδικασία της εφ' άπαξ χρηματοδότησης («προικοδότησης»/endowment) εξ ημισείας από το κατά περίπτωση Πανεπιστήμιο του εξωτερικού και από το Υπουργείο Πολιτισμού, (σε ορισμένες περιπτώσεις συνέβαλε και το Υπουργείο Εξωτερικών).

Η διαδικασία αυτή αν και επιβαρύνει με σαφώς μεγαλύτερα ποσά τη συνήθη ετήσια χρηματοδότηση των Πανεπιστημίων για μερικά χρόνια, είναι πολλές φορές προτιμητέα γιατί τα χρήματα αυτά δεν αναλώνονται αλλά επενδύονται έτσι ώστε η Έδρα ή το Τμήμα να συντηρείται στο μέλλον από το προϊόν της επένδυσης. Η «ακριβότερη» αυτή επιλογή αποδεικνύεται συνήθως η οικονομικότερη και αποδοτικότερη μακροπρόθεσμα.

Σ' αυτή την κατηγορία ανήκουν το κοινό ακαδημαϊκό πρόγραμμα των Πανεπιστημίων Mc Gill, Montreal και Concordia στον Καναδά, η Έδρα Νεοελληνικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Βενετίας, το Λεκτοράτο Ελληνικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Complutense της Μαδρίτης, η Έδρα Ελληνικών Σπουδών «Δημήτριος Γαλανός» στο Πανεπιστήμιο Jawaharlal Nehru του Νέου Δελχί.

Σήμερα το γνωστικό αντικείμενο των περισσότερων (και πλέον ευρώστων) Εδρών και Τμημάτων του δικτύου, έχει διευρυνθεί και «εκσυγχρονισθεί». Δεν περιορίζεται δηλαδή στην Ελληνική Φιλολογία έστω και στη διαχρονική διάσταση της, όπως ίσχυε κατά το παρελθόν, αλλά έχει επεκταθεί στη Γλωσσολογία, στην Ιστορία (κοινωνική, πολιτική, πολιτιστική), την Κοινωνική Ανθρωπολογία, τις Διεθνείς Σχέσεις, τη Φιλοσοφία, σε θέματα πολιτισμού και έχει ενταχθεί στα προγράμματα διεπιστημονικής συνεργασίας ή/και συγκριτικών σπουδών στα Πανεπιστήμια του εξωτερικού.

Στυλιανός Α. Πέτσας

I. Εισαγωγή.

Με αφορμή την Συνέλευση για το μέλλον της Ευρώπης και την προετοιμασία από μέρους της ενός σχεδίου συντάγματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), ήρθε στην επιφάνεια η συζήτηση για τους θεσμούς διακυβέρνησης της Ε.Ε.

Μέχρι σήμερα, η δημόσια συζήτηση επικεντρώθηκε κυρίως σε εκείνους τους θεσμούς που οι αρμοδιότητές τους φαίνονται περισσότερο συγκεχυμένες (Πρόεδρος της Ε.Ε. Υπουργός Εξωτερικών κ.λ.π.). Λίγο ή/και καθόλου άνοιξε η δημόσια συζήτηση αναφορικά με τις προβλέψεις της Συνταγματικής Συνθήκης για το κρίσιμο ζήτημα του μοντέλου οικονομικής διακυβέρνησης της διευρυμένης Ε.Ε.

Με το παρόν άρθρο θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε τους βασικούς θεσμούς οικονομικής διακυβέρνησης της Ε.Ε., να επισημάνουμε τις κυριότερες αλλαγές που επιφέρει το σχέδιο Συνταγματικής Συνθήκης στο πεδίο αυτό και να θίξουμε ορισμένες πτυχές του.

Το ζήτημα της οικονομικής διακυβέρνησης της Ε.Ε. έρχεται στο επίκεντρο του προβληματισμού μας, καθώς μετά την καθιέρωση του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος και την δημιουργία της ανεξάρτητης Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ανακύπτει συνεχώς με μεγαλύτερη ένταση η αναγκαιότητα για πραγματική οικονομική διακυβέρνηση της Ε.Ε.

Η αναγκαιότητα αυτή μάλιστα είναι διττή: (α) ως πολιτική επιλογή, διότι για τόσο σημαντικά ζητήματα όπως η αντιμετώπιση του βασικού οικονομικού προβλήματος (δηλαδή της κατανομής σπάνιων πόρων μεταξύ ανταγωνιστικών χρήσεων) απαιτείται η πλήρη ενημέρωση των πολιτών της Ένωσης ώστε εκείνοι να επιλέγουν, και (β) ως οικονομική απαίτηση, για την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη χρήση των διαθέσιμων πόρων.

II. Οι ισχύουσες «συνταγματικού περιεχομένου» ρυθμίσεις.

Σήμερα, υπάρχουν τρεις βασικοί οικονομικοί θεσμοί μέσω των οποίων ασκείται η οικονομική διακυβέρνηση της Ε.Ε.: (α) Το Συμβούλιο ECOFIN, (β) η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), (γ) η Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στην συνέχεια θα επικεντρώσουμε την ανάλυσή μας στα δύο πρώτα επίπεδα της μακροοικονομικής πολιτικής καθώς το τρίτο επίπεδο άπτεται κυρίως της μικροοικονομικής πολιτικής.

Συγκεκριμένα οι θεσμοί και οι κανόνες που διέπουν την άσκηση της δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής είναι οι ακόλουθοι:

¹ Ο Στυλιανός Α. Πέτσας είναι απόφοιτος της ΙΒ' εκπαιδευτικής σειράς της Ε.Σ.Δ.Δ., στέλεχος του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους. Το ανά χείρας άρθρο βασίστηκε σε εισήγηση του γράφοντος στα πλαίσια ημερίδας που διοργανώθηκε από την Ένωση Νέων Επιστημόνων Ευρωπαϊκών Σπουδών (ΕΝΕΕΣ) με θέμα «Δυναμική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Συνταγματοποίηση». Οι απόψεις του άρθρου είναι προσωπικές.

² Υιοθετούμε εδώ την βασική διάκριση που κάνει ο Jean-Paul Fitoussi, στο έργο του «Για να μπορούμε να επιλέγουμε», Πόλις, 2003. Βλέπε ιδιαίτερα σελ. 21 κ.επ.

2.1. Δημοσιονομική Πολιτική.

Συμβούλιο ECOFIN.

Η δημοσιονομική πολιτική παραμένει στην αρμοδιότητα των κ-μ της Ε.Ε. υπαγόμενη όμως σε κοινούς κανόνες. Οι κοινοί αυτοί κανόνες θεσπίζονται τόσο απευθείας από την Συνθήκη της Ε.Ε. όσο και από το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ). Το ΣΣΑ καθορίζει τη διαδικασία της εποπτείας των δημοσιονομικών πολιτικών μετά την εισαγωγή των ευρώ, μέσω δύο σχετικών κανονισμών (1466 και 1467/1997) και ενός Ψηφίσματος του Συμβουλίου (17-6-1997). Με τον κανονισμό 1466/1997 προβλέπεται ότι κάθε κ-μ οφείλει να εκπονεί Πρόγραμμα Σταθερότητας, το οποίο περιλαμβάνει μεσοπρόθεσμες προβλέψεις των δημοσιονομικών μεγεθών (δαπάνες και έσοδα). Τα προγράμματα αυτά εξετάζονται από το Συμβούλιο το οποίο έχει τη δυνατότητα να απευθύνει συστάσεις.

Με τον κανονισμό 1467/1997 ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν την υπέρβαση του 3% του δημοσιονομικού ελλείμματος ως ποσοστό του ΑΕΠ, καθορίζονται οι προϋποθέσεις του υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείμματος καθώς και οι σχετικές κυρώσεις. Σε περίπτωση που το έλλειμμα υπερβεί το 3%, η Επιτροπή συντάσσει έκθεση, το Συμβούλιο εξετάζει τα δημόσια οικονομικά του εν λόγω κ-μ και αποφαινεται για το υπερβολικό του ελλείμματος. Σε περίπτωση που το εν λόγω κ-μ δεν αντιμετωπίσει το έλλειμμα μέσα στο επόμενο έτος τότε μπορεί να επιβληθεί πρόστιμο ίσο με το 0,2% του ΑΕΠ, συν το ένα δέκατο της υπέρβασης του 3%. Το Συμβούλιο μέσω μιας διαδικασίας, στην οποία διατηρεί την διακριτική ευχέρεια, ψηφίζει με πλειοψηφία 2/3 επί των ως άνω κυρώσεων, ενώ το κ-μ στο οποίο πρόκειται να επιβληθούν οι κυρώσεις δεν έχει δικαίωμα ψήφου.

Έτσι, συνοπτικά, για την πιστή εφαρμογή της δημοσιονομικής πειθαρχίας απαιτείται η σταθερά πτωτική πορεία του δημόσιου χρέους, η τήρηση της οροφής του 3% στο έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης, καθώς και η σταθερότητα των τιμών (χαμηλός πληθωρισμός).

Ειδικότερα, τα κράτη-μέλη (κ-μ), σύμφωνα με τη Συνθήκη της Ε.Ε. (Μάαστριχ), προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους αυτούς, συντονίζουν την δημοσιονομική τους πολιτική μέσω του Συμβουλίου ECOFIN. Το Συμβούλιο ECOFIN ψηφίζει τους γενικούς οικονομικούς προσανατολισμούς που αποτελούν το κύριο εργαλείο συντονισμού της δημοσιονομικής πολιτικής.

Μετά την εισαγωγή όμως του ευρώ, και κατόπιν Γαλλο-γερμανικής πρωτοβουλίας, καθιερώθηκε στο Συμβούλιο Κορυφής του Λουξεμβούργου το άτυπο Συμβούλιο Υπουργών της ζώνης του ευρώ (eurogroup). Η αποστολή του είναι: **(α)** η ανταλλαγή πληροφοριών για τις οικονομικές εξελίξεις και τις προθέσεις των κ-μ που είναι δυνατόν να έχουν επιπτώσεις πέρα από τα εθνικά σύνορα, **(β)** η άσκηση εποπτείας επί των μακροοικονομικών εξελίξεων και της δημοσιονομικής κατάστασης των κ-μ, **(γ)** η ανάλυση των εξελίξεων και των εθνικών πολιτικών που αφορούν την αγορά εργασίας των κ-μ, **(δ)** η συζήτηση επί θεμάτων του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος ΙΙ (ΕΝΣ-ΙΙ), καθώς και η προετοιμασία των συναντήσεων του G-7.

³ Βέβαια υπάρχει η λεγόμενη ρήτρα διασφάλισης που προβλέπει ότι όταν το έλλειμμα δεν οφείλεται στο κ-μ αλλά σε εξωγενείς παράγοντες, όπως «σοβαρή ύφεση», τότε το έλλειμμα θεωρείται πρόσκαιρο. Ως σοβαρή ύφεση θεωρείται η ετήσια μείωση του ΑΕΠ σε ποσοστό 2% ή περισσότερο.

⁴ Αναφορικά με τον πρώτο χρόνο δεν ομιλούμε για πρόστιμο αλλά για άτοκη κατάθεση, η οποία μετατρέπεται σε πρόστιμο εάν το έλλειμμα επιμένει και για δεύτερο έτος.

Στο επίπεδο αυτό εμφανίζεται η βασική ιδιαιτερότητα ενός διπλού συμβουλίου καθώς από την καθιέρωση της ζώνης του ευρώ το Συμβούλιο Υπουργών συνεδριάζει με διπλή σύνθεση: Μια φορά (συνήθως την προηγούμενη ημέρα) «άτυπα» ως Συμβούλιο Υπουργών της ευρωζώνης (eurogroup) και μια άλλη φορά τυπικά με πλήρη σύνθεση ως Συμβούλιο ECOFIN. Η διπλή αυτή σύνθεση δημιουργεί μια σειρά από προβλήματα συντονισμού της δημοσιονομικής πολιτικής.

Ο επιτυχής ή αντίθετα ο ανεπιτυχής συντονισμός της δημοσιονομικής πολιτικής ώστε να υλοποιηθούν οι δεσμεύσεις των Συνθηκών και των γενικών οικονομικών προσανατολισμών, προσδιορίζεται με βάση την σύγκριση των προβλέψεων προς τα πραγματικά στοιχεία των επιδόσεων της ευρωζώνης από το 1999 έως σήμερα. Στους Πίνακες 1 και 2 που ακολουθούν εμφανίζεται η διαχρονική εξέλιξη ορισμένων από τους σημαντικότερους μακροοικονομικούς δείκτες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ & ΣΕ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ									
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	(%) ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΑΕΠ (σε σταθερές τιμές 1995)					(%) ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΜΕΝΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ			
	ΕΤΗ					ΕΤΗ			
	1999	2000	2001	2002	2003	1999	2000	2001	2002
ΗΠΑ	4,1	3,8	0,3	2,4	2,4	2,2	3,4	2,8	
ΙΑΠΩΝΙΑ	0,1	2,8	0,4	0,1	1,5	-0,3	-0,7	-0,7	
Ε.Ε.-15	2,8	3,5	1,6	1,0	1,2	1,2	1,9	2,2	2,1
ΕΥΡΩΖΩΝΗ	2,8	3,5	1,6	0,8	1,0	1,1	2,1	2,3	2,3
ΝΕΑ Κ-Μ	3,2	9,6	2,3	2,4	3,0				
ΕΛΛΑΔΑ	3,4	4,4	4,0	3,8	3,6	2,1	2,9	3,7	3,9

Πηγή: Eurostat, General Economic Background.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2⁵

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ & ΣΕ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ								
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ, ως (%) ΤΟΥ ΑΕΠ				ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ (-) ή ΠΛΕΟΝΑΣΜΑ (+) ως (%) ΤΟΥ ΑΕΠ			
	ΕΤΗ				ΕΤΗ			
	1999	2000	2001	2002	1999	2000	2001	2002
ΗΠΑ	65,3	59,5	59,7	2,4	0,7	1,4	-0,5	-3,1
ΙΑΠΩΝΙΑ	116,4	123,6	132,3	0,1	-7,1	-7,4	-7,1	-7,8
Ε.Ε.-15	67,8	63,9	63,0	1,0	-0,7	1,0	-0,9	-1,9
ΕΥΡΩΖΩΝΗ	72,1	69,5	69,2	0,8	-1,3	0,2	-1,6	-2,2
ΝΕΑ Κ-Μ	39,2	36,7	38,6	2,4	-3,2	-3,0	-3,8	-4,8
ΕΛΛΑΔΑ	105,2	106,2	106,9	3,8	-1,8	-1,9	-1,5	-1,2

Πηγή: Eurostat, General Economic Background.

Στις ρυθμίσεις του ΣΣΑ, υπήρξε έντονη κριτική από διάφορες πηγές (πολιτικούς, οικονομολόγους, δημοσιογράφους και εν γένει ενδιαφερόμενους για την πορεία της

⁵Σύμφωνα με τις προβλέψεις της Επιτροπής για το 2003 και 2004 το Δημόσιο Χρέος στην ευρωζώνη θα ανέλθει σε 69,9 και σε 69,6 αντίστοιχα. (ΕΕ-15: 63,5 και 63,2 αντίστοιχα). Το δημοσιονομικό έλλειμμα θα ανέλθει σε 2,5 και 2,4 για τα έτη 2003 και 2004 (ΕΕ-15: -2,3 και 2,2 αντίστοιχα).

ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης). Η κριτική αυτή εστιάστηκε στο γεγονός ότι σε περιπτώσεις που θα χρειάζονταν μια περισσότερο ελαστική ερμηνεία των κανόνων του ΣΣΑ, αυτή δεν θα ήταν δυνατή με αποτέλεσμα να αποδυναμώνονται υπερβολικά τα εργαλεία άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής που απέμεναν στη διάθεση των κυβερνήσεων μετά και την εκχώρηση της αρμοδιότητας της άσκησης νομισματικής πολιτικής σε μια ανεξάρτητη αρχή όπως η Ε.Κ.Τ.

Η πορεία εφαρμογής όμως του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, έδειξε ότι πράγματι, η ερμηνεία του ΣΣΑ ήταν αρκούντως ευέλικτη.

Έτσι, ενώ ο πιο συζητημένος στόχος του 3% για το δημοσιονομικό έλλειμμα, είναι άκαμπτος, στην πράξη βλέπουμε ότι οι δύο μεγαλύτερες οικονομίες της ευρωζώνης υπερέβησαν κατ' επανάληψη την οροφή αυτή. Έτσι το έλλειμμα της Γαλλίας ανήλθε σε 3,1% και της Γερμανίας σε 3,5% για το έτος 2002, ενώ ιδιαίτερα για τη Γερμανία για το έτος 2003 ανήλθε σε 4% και εκτιμάται ότι το για το 2004 και 2005 θα ανέλθει σε 3,25% και 2,5% αντίστοιχα.

Απέναντι σε αυτή την παραβίαση των κανόνων του ΣΣΑ η Επιτροπή διατύπωσε σύσταση στη Γερμανία στις 21.1.2003 σύμφωνα με το άρθρο 104 παράγραφος 6 της Συνθήκης, ενώ στις 18.11.2003, διατύπωσε δύο συστάσεις σύμφωνα με το άρθρο 104 παράγραφοι 8 και 9 στις οποίες καλούσε το Συμβούλιο να αποφασίσει ότι τα μέτρα που είχαν ληφθεί από την Γερμανία ήταν ανεπαρκή για την διόρθωση της κατάστασης υπερβολικού ελλείμματος και να της ζητήσει να λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε να περιοριστεί το έλλειμμα κάτω του 3% το 2005.

Το Συμβούλιο, με την σημαντική του απόφαση, στις 25.11.2003 δεν ενέκρινε τις δυο συστάσεις της Επιτροπής, αλλά διατύπωσε ορισμένα συμπεράσματα λαμβάνοντας υπόψη τις δεσμεύσεις της Γερμανίας για μείωση του κυκλικά προσαρμοσμένου ελλείμματος κατά 0,6% του ΑΕΠ το 2004 και κατά τουλάχιστον 0,5% του ΑΕΠ το 2005.

Το ζήτημα επομένως δεν είναι μόνο η ασφυκτική πίεση που ασκείται στα οικονομικά επιτελεία των κ-μ, αλλά και η συστηματική παραβίαση των κανόνων του ΣΣΑ από τα μεγαλύτερα από αυτά, χωρίς να επιβάλλονται κυρώσεις ούτε καν να απευθύνονται συστάσεις. Η σύγκριση μάλιστα είναι μελαγχολική εάν αναλογιστεί κανείς την ευκολία με την οποία απευθύνθηκαν συστάσεις προς την Ιρλανδία για την αύξηση του ρυθμού πληθωρισμού που παρατηρήθηκε κατά τα έτη 2000 και 2001.

Επομένως, ο ευρωπαίος πολίτης που δεν συμμετέχει άμεσα στην διαμόρφωση των στρατηγικών οικονομικών κατευθύνσεων, αλλά μόνο έμμεσα μέσω της διαμόρφωσης των κανόνων που θεσπίζονται από τους εκλεγμένους εκπροσώπους του, βλέπει τους κανόνες αυτούς και να μην είναι αποτελεσματικοί αλλά και να παραβιάζονται κατά το δοκούν. Η αντίφαση αυτή δεν μπορεί παρά να επιτείνει δραματικά το «έλλειμμα δημοκρατίας» στην Ε.Ε. που θα μας απασχολήσει στο δεύτερο μέρος της παρούσας εισήγησης.

⁶Βλέπε, την ιστοσελίδα της Eurostat, General Economic Background.

⁷Βλέπε, Έκθεση του Συμβουλίου, Οικονομικά και Δημοσιονομικά Θέματα, Σύνοδος 2569, 9-3-2004, Παράρτημα, σελ. 3.

⁸Βλέπε, Jean-Paul Fitoussi, οπ. π. σελ. 63-68.

⁹Για ανάλυση της έννοιας αυτής, βλέπε Κ.Α. Στεφάνου, «Η θεσμική μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Παπαζήση 1996, σελ. 159 κ.επ.

ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης). Η κριτική αυτή εστιάστηκε στο γεγονός ότι σε περιπτώσεις που θα χρειάζονταν μια περισσότερο ελαστική ερμηνεία των κανόνων του ΣΣΑ, αυτή δεν θα ήταν δυνατή με αποτέλεσμα να αποδυναμώνονται υπερβολικά τα εργαλεία άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής που απέμεναν στη διάθεση των κυβερνήσεων μετά και την εκχώρηση της αρμοδιότητας της άσκησης νομισματικής πολιτικής σε μια ανεξάρτητη αρχή όπως η Ε.Κ.Τ.

Η πορεία εφαρμογής όμως του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, έδειξε ότι πράγματι, η ερμηνεία του ΣΣΑ ήταν αρκούτως ευέλικτη.

Έτσι, ενώ ο πιο συζητημένος στόχος του 3% για το δημοσιονομικό έλλειμμα, είναι άκαμπτος, στην πράξη βλέπουμε ότι οι δύο μεγαλύτερες οικονομίες της ευρωζώνης υπερέβησαν κατ' επανάληψη την οροφή αυτή. Έτσι το έλλειμμα της Γαλλίας ανήλθε σε 3,1% και της Γερμανίας σε 3,5% για το έτος 2002, ενώ ιδιαίτερα για τη Γερμανία για το έτος 2003 ανήλθε σε 4% και εκτιμάται ότι το για το 2004 και 2005 θα ανέλθει σε 3,25% και 2,5% αντίστοιχα.

Απέναντι σε αυτή την παραβίαση των κανόνων του ΣΣΑ η Επιτροπή διατύπωσε σύσταση στη Γερμανία στις 21.1.2003 σύμφωνα με το άρθρο 104 παράγραφος 6 της Συνθήκης, ενώ στις 18.11.2003, διατύπωσε δύο συστάσεις σύμφωνα με το άρθρο 104 παράγραφοι 8 και 9 στις οποίες καλούσε το Συμβούλιο να αποφασίσει ότι τα μέτρα που είχαν ληφθεί από την Γερμανία ήταν ανεπαρκή για την διόρθωση της κατάστασης υπερβολικού ελλείμματος και να της ζητήσει να λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε να περιοριστεί το έλλειμμα κάτω του 3% το 2005.

Το Συμβούλιο, με την σημαντική του απόφαση, στις 25.11.2003 δεν ενέκρινε τις δυο συστάσεις της Επιτροπής, αλλά διατύπωσε ορισμένα συμπεράσματα λαμβάνοντας υπόψη τις δεσμεύσεις της Γερμανίας για μείωση του κυκλικά προσαρμοσμένου ελλείμματος κατά 0,6% του ΑΕΠ το 2004 και κατά τουλάχιστον 0,5% του ΑΕΠ το 2005.

Το ζήτημα επομένως δεν είναι μόνο η ασφυκτική πίεση που ασκείται στα οικονομικά επιτελεία των κ-μ, αλλά και η συστηματική παραβίαση των κανόνων του ΣΣΑ από τα μεγαλύτερα από αυτά, χωρίς να επιβάλλονται κυρώσεις ούτε καν να απευθύνονται συστάσεις. Η σύγκριση μάλιστα είναι μελαγχολική εάν αναλογιστεί κανείς την ευκολία με την οποία απευθύνθηκαν συστάσεις προς την Ιρλανδία για την αύξηση του ρυθμού πληθωρισμού που παρατηρήθηκε κατά τα έτη 2000 και 2001.

Επομένως, ο ευρωπαίος πολίτης που δεν συμμετέχει άμεσα στην διαμόρφωση των στρατηγικών οικονομικών κατευθύνσεων, αλλά μόνο έμμεσα μέσω της διαμόρφωσης των κανόνων που θεσπίζονται από τους εκλεγμένους εκπροσώπους του, βλέπει τους κανόνες αυτούς και να μην είναι αποτελεσματικοί αλλά και να παραβιάζονται κατά το δοκούν. Η αντίφαση αυτή δεν μπορεί παρά να επιτείνει δραματικά το «έλλειμμα δημοκρατίας» στην Ε.Ε. που θα μας απασχολήσει στο δεύτερο μέρος της παρούσας εισήγησης.

⁶Βλέπε, την ιστοσελίδα της Eurostat, General Economic Background.

⁷Βλέπε, Έκθεση του Συμβουλίου, Οικονομικά και Δημοσιονομικά Θέματα, Σύνοδος 2569, 9-3-2004, Παράρτημα, σελ. 3.

⁸Βλέπε, Jean-Paul Fitoussi, οπ. π. σελ. 63-68.

⁹Για ανάλυση της έννοιας αυτής, βλέπε Κ.Α. Στεφάνου, «Η θεσμική μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Παπαζήση 1996, σελ. 159 κ.επ.

2.2. Νομισματική Πολιτική.

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Η νομισματική πολιτική σύμφωνα με τη Συνθήκη της Ε.Ε, ασκείται από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) που αποτελείται από την ΕΚΤ και τις εθνικές Κεντρικές Τράπεζες.

Η ΕΚΤ σε ετήσια βάση υποβάλλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή. Η απαίτηση για ανεξαρτησία της ΕΚΤ αλλά και των εθνικών Κεντρικών Τραπεζών προκύπτει από μια σειρά άρθρων της ΣυνθΕΕ, έτσι ώστε οι εθνικές Κεντρικές Τράπεζες να μην δέχονται υποδείξεις από τις κυβερνήσεις τους και να μην παρέχουν πιστωτικές διευκολύνσεις στις δημόσιες αρχές.

Ο βασικός στόχος του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Ο στόχος αυτός όπως έχει αποτυπωθεί στη πράξη σημαίνει πληθωρισμό ίσο ή χαμηλότερο από το 2%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ & ΣΕ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ-ΑΝΕΡΓΙΑ				
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΝΕΡΓΙΑ, ως (%) ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ			
	ΕΤΗ			
	1999	2000	2001	2002
ΗΠΑ	4,2	4,0	4,8	5,8
ΙΑΠΩΝΙΑ	4,7	4,7	5,0	5,4
Ε.Ε.-15	8,7	7,8	7,4	7,7
ΕΥΡΩΖΩΝΗ				
ΝΕΑ Κ-Μ		13,6	14,5	14,8
ΕΛΛΑΔΑ	11,8	11,0	10,4	10,0

Πηγή: Eurostat, General Economic Background.

Από τα στοιχεία των Πινάκων 1 και 3 προκύπτει ότι από την εμπειρία των τεσσάρων σχεδόν ετών από την έναρξη λειτουργίας της ΕΚΤ, ο στόχος της συγκράτησης του πληθωρισμού κάτω του 2% δεν τελεσφόρησε. Αντίθετα για τα έτη από το 2000 έως και το 2003, ο πληθωρισμός είναι σταθερά πάνω από το 2% (από 2,1% έως 2,3%). Επιπλέον, η ανεργία στην ευρωζώνη παραμένει σταθερά σε υψηλά επίπεδα φθάνοντας το 8,8% τον Αύγουστο του 2003 και τον Μάιο του 2004.

Όπως και στην περίπτωση του ΣΣΑ, έτσι και στην περίπτωση της ΕΚΤ, ασκήθηκε έντονη κριτική. Τα κύρια σημεία στα οποία εστιάζεται η κριτική, είναι η δημοκρατική της νομιμοποίηση και, αναφορικά με την οικονομική αποτελεσματικότητα της ασκούμενης νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ, η προσήλωσή της αποκλειστικά στη σταθερότητα των τιμών. Ιδιαίτερα μάλιστα, η ακαμψία και η εμμονή της στη σταθερότητα των τιμών παραβλέποντας τις επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη και στην ανεργία.

¹⁰ Economist, 25-31.10.2003 (Vol. 369, No. 8347), Economic and financial indicators, σελ. 108-109.

¹¹ Economist, 28-14.05.2004 (Vol. 371, No. 8374), Economic and financial indicators, σελ. 104.

Για την δημοκρατική νομιμοποίηση θα επανέλθουμε, αλλά σχετικά με την οικονομική αποτελεσματικότητα αξίζει να επισημάνουμε ότι η κριτική τροφοδοτείται, κατά την άποψή μας, από δύο κυρίως συγκρίσεις.

Η πρώτη αφορά την σύγκριση της ΕΚΤ με την Federal Reserve Bank (FED) των Η.Π.Α. Η FED επέδειξε σταθερά επιθετική πολιτική χρησιμοποιώντας συνεχώς τα επιτόκια ως μέσο ενίσχυσης της ανάπτυξης και αποτροπής της ύφεσης της αμερικανικής οικονομίας (συνεχείς μειώσεις των επιτοκίων από άνω του 6% την 11^η Σεπτεμβρίου 2001 στο 2% στις αρχές του 2002 για να φθάσει και το 1% πριν αρχίσει εκ νέου η άνοδός τους). Από την πλευρά της η ΕΚΤ έδειξε μια ιδιαίτερα προσεκτική πολιτική επιμένοντας, ίσως, υπέρ του δέοντος στην αντιπληθωριστική της πολιτική. Έτσι εντός του 2001 η πολιτική μείωσης των επιτοκίων της ήταν πολύ αργή (δύο μειώσεις επιτοκίων σε δέκα μήνες όταν η FED είχε ήδη προβεί σε οκτώ). Η σύγκριση αυτή βέβαια μπορεί να δείχνει και ότι η πολιτική της FED στον περιορισμό των επιτοκίων ήταν περισσότερο επιθετική από όσο χρειαζόνταν.

Η δεύτερη σύγκριση αφορά την νομισματική πολιτική ως μέσο αντικυκλικής πολιτικής. Πράγματι η πολιτική της ΕΚΤ φαίνεται να μην έλαβε υπόψη της τα σημάδια επιβράδυνσης της ευρωπαϊκής οικονομίας (επίπτωση της επίθεσης της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, επιβράδυνση της αμερικανικής οικονομίας, αποδυνάμωση της ευρωπαϊκής οικονομίας λόγω ασθενικής εσωτερικής ζήτησης κ.λ.π.) με αποτέλεσμα να μην έχουν πάψει οι φωνές που επικρίνουν την ΕΚΤ για άσκηση κυκλικής νομισματικής πολιτικής με αποτέλεσμα να επιτείνεται η ύφεση της ευρωπαϊκής οικονομίας. Η κριτική αυτή οξύνεται ακριβώς και λόγω της σύγκρισης που προαναφέρθηκε με την πολιτική της FED η οποία φαίνεται ότι οδηγεί σε ανάκαμψη την αμερικανική οικονομία (ενδεικτικά, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ των ΗΠΑ σημείωσε εκρηκτική ανάκαμψη το τρίτο τρίμηνο του 2003 σημειώνοντας άνοδο κατά 7,2%).

III. Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις του σχεδίου Συνταγματικής Συνθήκης.

Η εμπειρία της άσκησης της δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής μέχρι σήμερα αποτελεί χρήσιμο οδηγό για τις αλλαγές που θα πρέπει να περιλαμβάνονται τόσο στο επίπεδο της δημοκρατικής νομιμοποίησης όσο και στο επίπεδο της οικονομικής αποτελεσματικότητας.

Το σχέδιο συνταγματικής συνθήκης επιφέρει κάποιες σημαντικές αλλαγές στους θεσμούς οικονομικής διακυβέρνησης και στους κανόνες που διέπουν την λειτουργία τους. Οι αλλαγές αυτές θα μπορούσαν να συνοψιστούν στα ακόλουθα επίπεδα:

3.1. Στο επίπεδο την Συνθήκης.

Στις σχετικές διατάξεις της Συνθήκης (άρθ. I-3), ορίζεται ότι η Ε.Ε. στηρίζεται σε μια ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς. Επιπλέον ορίζεται ότι, (α) η βιώσιμη ανάπτυξη συνδέεται άμεσα με την οικονομική ανάπτυξη, (β) οι κεντρικοί στόχοι που επιδιώκει η Ένωση είναι η ανταγωνιστικότητα, η κοινωνική συνοχή, η

¹² Economist, 4-10.10.2003 (Vol 369, No 8344), The Excessively Cautious Bank, σελ. 16-17.

¹³ Αντικυκλική είναι εκείνη η πολιτική που επιδιώκει να αντισταθμίσει τις εξελίξεις της πραγματικής οικονομίας. Έτσι, γίνεται περιοριστική όταν εμφανίζονται σημάδια υπερθέρμανσης της οικονομίας και επεκτατική όταν εμφανίζονται σημάδια ύφεσης της οικονομίας. Το αντίθετο, δηλαδή κυκλική, είναι η πολιτική που ακολουθεί τις παρατηρούμενες τάσεις της οικονομίας.

¹⁴ Jean-Paul Fitoussi, ο.π.π., σελ. 76 κ.επ.

¹⁵ Βλέπε, Η Καθημερινή της Κυριακής, 2-11-2003.

ισότητα, η εξάλειψη της ένδειας και η προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών. Επίσης:

- Με το άρθρο I-4 εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων σε μια περιοχή χωρίς εσωτερικά σύνορα καθιερώνοντας την ενιαία αγορά.
- Απαγορεύονται ρητά οι κρατικές ενισχύσεις που είναι δυνατόν να νοθεύσουν ή να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό, μέσω της ευνοϊκής μεταχείρισης ορισμένων κλάδων, επιχειρήσεων ή προϊόντων (άρθρο III-11).
- Ενισχύεται η προσπάθεια συντονισμού των οικονομικών πολιτικών σύμφωνα με τις αρχές μιας ανοικτής οικονομίας της αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό (άρθρο III-69).
- Προβλέπεται ρητά η διαδικασία διαμόρφωσης και θέσπισης των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών ώστε να συντονίζεται με αποτελεσματικό τρόπο η δημοσιονομική πολιτική της Ένωσης (άρθρο III-71).
- Απαγορεύεται ρητά η δημιουργία υπερβολικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων (άρθρο III-76).
- Προβλέπεται η προσπάθεια συντονισμού των πολιτικών απασχόλησης ώστε να προάγεται εξειδικευμένο, εκπαιδευμένο και προσαρμόσιμο εργατικό δυναμικό στις αγορές εργασίας που ανταποκρίνονται στην οικονομική αλλαγή (άρθρο III-97).

3.2. Στο επίπεδο του Eurogroup.

Με ειδικό πρωτόκολλο που έχει προσαρτηθεί στο σχέδιο Συνταγματικής Συνθήκης αναγνωρίζεται και τυπικά πλέον ο ρόλος του Eurogroup. Έτσι, στο πρωτόκολλο αυτό προβλέπεται:

- Πρόεδρος του eurogroup, ο οποίος εκλέγεται από την πλειοψηφία των κ-μ που συμμετέχουν στην ζώνη του ευρώ, με θητεία δύομισι (2 ½) ετών.
- Το eurogroup θα πραγματοποιεί άτυπες συναντήσεις ανάλογα με τις ανάγκες για να συζητούνται θέματα που συνδέονται με τις ιδιαίτερες ευθύνες τις οποίες συνυπέχουν στο θέμα του ενιαίου νομίσματος. Στις συναντήσεις αυτές καλούνται να συμμετέχουν η Επιτροπή και η ΕΚΤ.

3.3. Στο επίπεδο της Επιτροπής και της Ε.Κ.Τ.

- Αποσαφηνίζεται ο ρόλος της ΕΚΤ και τα βασικά της καθήκοντα όπως η άσκηση νομισματικής πολιτικής, η διενέργεια πράξεων συναλλάγματος και η διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων των κ-μ (άρθρο III-77).
- Δυνητικά, με σχετικό ευρωπαϊκό νόμο, ανατίθενται ειδικά καθήκοντα στην ΕΚΤ αναφορικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και των λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (πλην των ασφαλιστικών επιχειρήσεων).
- Ενισχύεται ο ρόλος της Επιτροπής στο πλαίσιο της πολυμερούς εποπτείας, ιδιαίτερα κατά τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής (άρθρο III-77 έως 76).
- Ενισχύεται επίσης ο ρόλος της Επιτροπής στο πλαίσιο των γενικών προσανατολισμών της οικονομικής πολιτικής (άρθρο III-71).

Οι αλλαγές αυτές έχουν προκαλέσει, από την αρχή των εργασιών της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης η οποία κατέληξε στο σχέδιο Συνταγματικής Συνθήκης, έντονες συζητήσεις για το κατά πόσο εκφράζουν μια αδιαπραγμάτευτη «ορθοδοξία» περί του τρόπου οργάνωσης των βασικών οικονομικών θεσμών της Ένωσης. Έτσι έχει υποστηριχθεί ότι η οικονομική διακυβέρνηση της Ε.Ε. στηρίζεται και τελικά

αντανακλά την φιλελεύθερη άποψη για την οργάνωση και λειτουργία της οικονομίας. Αντίθετα από άλλους, υποστηρίζεται ότι έχει ληφθεί υπόψη η πολιτική φιλοσοφία και η οικονομική παράδοση των κ-μ της Ένωσης (ιδίως οι διατάξεις της Συνθήκης για την κοινωνική οικονομία της αγοράς ή τα σχετικά άρθρα που αφορούν την απασχόληση και την κοινωνική πολιτική). Τέλος, υπάρχει και μια τρίτη άποψη περί σύνθεσης των φιλελεύθερων αντιλήψεων με τις αντιλήψεις περί παρεμβατικού κοινωνικού προτύπου.

Προς την ενίσχυση της τρίτης άποψης συνηγορούν και επιμέρους ρυθμίσεις, όπως αυτές των άρθρων που επιτρέπουν τον παρεμβατισμό των εθνικών κυβερνήσεων στην άσκηση των οικονομικών πολιτικών (I-13), και στην μη αναίρεση της άσκησης οικονομικής πολιτικής από τις κυβερνήσεις (I-14). Ιδιαίτερη μνεία χρειάζεται να γίνει στη διατύπωση του άρθρου III-99, στο οποίο τονίζεται ότι «ο στόχος υψηλού επιπέδου απασχόλησης λαμβάνεται υπόψη κατά την χάραξη και την εφαρμογή των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης. Επιπλέον, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται η συνεισφορά των μηχανισμών αναδιανομής προς τις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες της Ένωσης μέσω των διαφόρων Ταμείων ή μέσω των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης που χρηματοδοτούνται από τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό, στην προσπάθεια άμβλυνσης των περιφερειακών ανισοτήτων.

3.4. Αξιολόγηση των προβλέψεων του σχεδίου Συνταγματικής Συνθήκης.

Αναφορικά με τις αλλαγές που επιφέρει το σχέδιο συνταγματικής Συνθήκης στους θεσμούς και στην λειτουργία της οικονομικής διακυβέρνησης της Ε.Ε. θα πρέπει αυτές να αξιολογηθούν σε δύο επίπεδα: στο επίπεδο της δημοκρατικής νομιμοποίησης και στο επίπεδο της οικονομικής αποτελεσματικότητας.

Για την αξιολόγηση αυτή θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η συμβατότητα της οικονομικής διακυβέρνησης με τις εξής βασικές αρχές:

- Διαφάνεια (Transparency).
- Συμμετοχή (Participation).
- Λογοδοσία (Accountability).
- Αποτελεσματικότητα (Effectiveness).
- Συνοχή (Coherence).

Οι αρχές αυτές και ιδιαίτερα ο ex-post και ex-ante έλεγχός τους αποτέλεσε αντικείμενο και σχετικού «Λευκού Βιβλίου» της Επιτροπής. Θα επικεντρώσουμε την αξιολόγησή μας στη συνέχεια στις τρεις από αυτές. Συγκεκριμένα:

Διαφάνεια: Στην έννοια της διαφάνειας περιλαμβάνεται καταρχήν η διαμόρφωση εμπιστοσύνης προς τις ασκούμενες πολιτικές. Η εμπιστοσύνη αυτή διαμορφώνεται μόνο όταν χρησιμοποιείται απλή γλώσσα ώστε ο πολίτης να μπορεί να αντιληφθεί τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, και φυσικά όταν έχει πρόσβαση στις συζητήσεις οι οποίες διαμορφώνουν τις κοινοτικές πολιτικές. Σήμερα για να παρακολουθήσει κανείς τους θεσμούς και τις διαδικασίες μέσω των οποίων κυβερνάται η οικονομία της Ε.Ε. θα πρέπει να ανατρέξει στο κείμενο της Συνθήκης, σε μια σειρά κανονισμών και Ψηφισμάτων, να λάβει γνώσει του καταστατικού και των Πράξεων της ΕΚΤ, να

¹⁶Βλέπε, Π.Κ.Ιωακειμίδη, «Αλλαγές στο οικονομικό καθεστώς της Ε.Ε. εισάγει το σχέδιο Συντάγματος», Οικονομικός Ταχυδρόμος, Φ. 33(2571), 14-8-2003, σελ. 18-19.

¹⁷European Governance, White Paper, COM(2001) 428 Final, 25-7-2001.

παρακολουθεί την διαμόρφωση των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών (ΓΠΟΠ) καθώς και ένα διόλου ευκαταφρόνητο αριθμό συστάσεων του Συμβουλίου και της Επιτροπής. Στην προσπάθειά του αυτή δεν έχει πάντα πρόσβαση σε όλα τα κείμενα (π.χ. πρακτικά του Δ.Σ. της ΕΚΤ) που αποτελούν την βάση διαμόρφωσης των τελικών επιλογών. Όπως εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς, η διαφάνεια στο πεδίο της δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής έχει πολύ δρόμο ακόμη ώστε να κατακτηθεί.

Στο πλαίσιο του σχεδίου Συνταγματικής Συνθήκης, γίνονται κάποια βήματα ενίσχυσης της διαφάνειας με τη θέσπιση του άρθρου I-49 που αφορά την διαφάνεια των εργασιών των Οργάνων της Ένωσης και δίδει την σχετική εξουσιοδότηση για την έκδοση ευρωπαϊκού νόμου για την πρόσβαση των πολιτών στα έγγραφα. Επιπλέον, «συνταγματοποιείται» ένα σημαντικό μέρος των σήμερα ισχυουσών ρυθμίσεων με σημαντικότερες την τυπική καθιέρωση του eurogroup και των ΓΠΟΠ, ενώ για τα περισσότερα τεχνικά ζητήματα είτε προβλέπονται σχετικά Πρωτόκολλα (π.χ. διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος) είτε δίδεται εξουσιοδότηση για την ρύθμισή τους με ευρωπαϊκούς νόμους (π.χ. πολυμερής εποπτεία). Με τον τρόπο αυτό πράγματι ο μέσος πολίτης μπορεί να αντιλαμβάνεται καλύτερα τόσο το οργανωτικό πλαίσιο της οικονομικής διακυβέρνησης της Ε.Ε. όσο και να ελέγχει καλύτερα το περιεχόμενο των αποφάσεων.

Υποχρέωση Λογοδοσίας: Στην έννοια της υποχρέωσης λογοδοσίας περιλαμβάνεται η διαμόρφωση των στόχων και στην συνέχεια η λογοδοσία απέναντι σε κάποιο όργανο για την επίτευξη ή όχι των στόχων που έχουν τεθεί.

Στο επίπεδο της δημοσιονομικής πολιτικής, τα κ-μ έχουν υποχρέωση λογοδοσίας έναντι του Συμβουλίου για το κατά πόσο τηρούνται τα όρια του ΣΣΑ. Είδαμε ότι η εμπειρία των χρόνων από το 1999 έως σήμερα δείχνει ότι τα όρια δεν τηρήθηκαν ομοιόμορφα αλλά και ότι δεν απευθύνθηκαν ομοιόμορφα συστάσεις στα κ-μ που δεν συμμορφώθηκαν με τις προβλέψεις του ΣΣΑ.

Στο επίπεδο της νομισματικής πολιτικής, η ΕΚΤ έθεσε μόνη της τα όρια της σταθερότητας των τιμών επιλέγοντας ένα εύρος διακύμανσης του πληθωρισμού από 0% έως 2%. Για την τήρηση του ορίου αυτού η ΕΚΤ δεν λογοδοτεί έναντι οποιουδήποτε οργάνου της Ένωσης, είτε εκπροσώπησης των κρατών (Συμβούλιο) είτε εκπροσώπησης των λαών (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο). Εάν υπήρχε οποιαδήποτε υποχρέωση λογοδοσίας αυτή πρακτικά θα σήμαινε ότι το όργανο προς το οποίο θα λογοδοτούσε η ΕΚΤ, θα μπορούσε να μεταβάλλει το καταστατικό της ΕΚΤ ή να επέμβει στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της. Αυτή η απουσία υποχρέωσης λογοδοσίας θεωρείται ότι επιτείνει το «έλλειμμα δημοκρατίας» της Ε.Ε. καθώς στην ουσία ένα τόσο σημαντικό κομμάτι όπως η νομισματική πολιτική, η οποία μπορεί να έχει επιπτώσεις τόσο στους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης όσο και στο επίπεδο της απασχόλησης, εκφεύγει από οποιοδήποτε δημοκρατικό έλεγχο. Επιπλέον, έχει υποστηριχθεί ότι ανατρέπεται η ιεραρχία μεταξύ του Συμβουλίου (οργάνου εκπροσώπησης των κ-μ) και της ΕΚΤ (μιας ανεξάρτητης αρχής) σε όφελος της ΕΚΤ. Έτσι η ΕΚΤ μέσω της διατήρησης υψηλών επιτοκίων μπορεί να «τιμωρεί» τα κ-μ που δεν συμβαδίζουν με την οικονομική ορθοδοξία που εκείνη προσβέυει.

¹⁸ Βλέπε, Jean-Paul Fitoussi, σελ. 37 κ.επ.

Όπως είδαμε και στην ενότητα 2.2, ο στόχος για διατήρηση του πληθωρισμού κάτω του 2% δεν επιτεύχθει για τα έτη από το 2000 έως 2003. Βλέπουμε λοιπόν, ότι τόσο στο επίπεδο της δημοσιονομικής όσο και στο αντίστοιχο της νομισματικής πολιτικής η μη-επιτυχής εφαρμογή της αρχής της υποχρέωσης λογοδοσίας, υποσκάπτει τελικά την αξιοπιστία τόσο του Συμβουλίου όσο και της ΕΚΤ.

Στο σχέδιο Συνταγματικής Συνθήκης, δεν γίνεται καμία ουσιαστική αλλαγή στο επίπεδο της υποχρέωσης λογοδοσίας, ούτε τίθενται στόχοι διαφορετικοί από αυτούς που έχουν ήδη διαμορφωθεί για το δημοσιονομικό έλλειμμα ή για τον πληθωρισμό.

Αποτελεσματικότητα: Με την έννοια αυτή εκφράζεται η απαίτηση οι πολιτικές να ασκούνται με τον πλέον τελέσφορο τρόπο και να περιλαμβάνουν αξιολόγηση της προηγούμενης εμπειρίας και των πιθανών επιπτώσεών τους στο μέλλον. Η εμπειρία δείχνει ότι η δημοσιονομική και η νομισματική πολιτική απέχει αρκετά από το να χαρακτηριστεί αποτελεσματική. Τα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης είναι κατώτερα των προσδοκιών και βαίνουν μειούμενα: από 2,8% το 1999 σε 1,0% το 2003. Η ανεργία δείχνει να παραμένει σε υψηλά επίπεδα σε ολόκληρη την Ε.Ε.: από 8,7% το 1999 σε 7,7% το 2002, ενώ στην ευρωζώνη τον Μάιο του τρέχοντος έτους άγγιξε το 8,8%. Τέλος ο πληθωρισμός από το 2000 και μέχρι το τέλος του 2003 συνολικά μόνο σε πέντε μήνες ήταν κάτω από τον στόχο του 2%.

Όπως επισημάναμε και στην αμέσως προηγούμενη παράγραφο, η αναντιστοιχία μεταξύ στόχων και πραγματικότητας βλάπτει την αξιοπιστία των οικονομικών θεσμών της Ένωσης.

IV. Συμπεράσματα.

Με αφορμή το σχέδιο της συνταγματικής συνθήκης ήρθε στην επιφάνεια το ζήτημα της οικονομικής διακυβέρνησης της Ε.Ε. Στο πλαίσιο αυτό, επιλέξαμε να αξιολογήσουμε τους δύο βασικούς θεσμούς οικονομικής διακυβέρνησης, το Συμβούλιο ECOFIN και την ΕΚΤ, υπό το πρίσμα της δημοκρατικής νομιμοποίησης και της αποτελεσματικότητάς τους. Θεωρούμε ότι με το σχέδιο Συντάγματος γίνονται κάποια βήματα προόδου στο επίπεδο κυρίως της απλούστευσης της δομής των συνθηκών ώστε να γίνονται καλύτερα κατανοητές από τους πολίτες της Ένωσης και στο επίπεδο της διαφάνειας. Από την άλλη πλευρά θα μπορούσαν σε επίπεδο σχεδίου συντάγματος να αποσαφηνίζονται καλύτερα οι στόχοι της δημοσιονομικής και της νομισματικής πολιτικής. Θα μπορούσαν οι στόχοι είτε να αποτυπώνονται απευθείας στη Συνθήκη, είτε να υπήρχε ρητή εξουσιοδότηση για καθορισμό τους με νόμο ή κανονισμό ο οποίος θα προέκυπτε με την εμπλοκή όλων των οργάνων (Συμβούλιο, ΕΚΤ, Επιτροπή) και με την σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Επιπλέον, πιστεύουμε ότι θα ήταν σκόπιμο να δοθεί μια μεγαλύτερη ευελιξία στα όρια που τίθενται. Έτσι στην τήρηση της υγείας των δημοσίων οικονομικών θα μπορούσε να συμβάλλει ένα όριο 3% για το δημοσιονομικό έλλειμμα, με την εξαίρεση όμως των δημοσίων επενδύσεων. Για το ποιες δημόσιες δαπάνες θα θεωρούνται ότι εμπίπτουν στο χαρακτήρα των επενδυτικών, θα μπορούσε να αποφαινείται το Συμβούλιο με ψήφιση σχετικού κανονισμού που θα μπορούσε να αναθεωρείται σε κάποια τακτά χρονικά διαστήματα, λαμβάνοντας υπόψη και τους στόχους των ΓΠΟΠ, (π.χ. επενδύσεις στα διευρωπαϊκά δίκτυα, στην Ε&Α κ.λ.π.). Παράλληλα κρίνεται σκόπιμο να διατηρηθεί η πρόβλεψη για σταθερά πτωτική πορεία του δημοσίου χρέους που θα τείνει προς μια τιμή αναφοράς παρόμοια ή ίδια με αυτή που ισχύει σήμερα (60% του ΑΕΠ).

Στο επίπεδο της νομισματικής πολιτικής θα μπορούσε να τεθεί ένα μεγαλύτερο εύρος διακύμανσης του πληθωρισμού, το οποίο θα προσδιορίζεται με τον τρόπο που περιγράψαμε ανωτέρω, δηλαδή με σχετικό κανονισμό ή νόμο στον οποίο εμπλέκονται όλα τα όργανα. Το εύρος διακύμανσης του πληθωρισμού θα μπορούσε να είναι από 0% έως 4% με περαιτέρω εξειδίκευσή του ανά διετία μέσω των στόχων των ΓΠΟΠ ώστε η στόχευση πληθωρισμού να ανταποκρίνεται στις επικρατούσες συνθήκες της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας οικονομίας.

Με τις προτάσεις αυτές δεν εισηγούμαστε την χαλάρωση των κανόνων του ΣΣΑ και των στόχων της ΕΚΤ, αλλά την μεγαλύτερη ευελιξία των κανόνων αυτών, ώστε να έχουμε «εύλογους κανόνες» που θα τηρούνται πραγματικά και όχι «δρακόντειους κανόνες» που θα παραβιάζονται συστηματικά. Άλλωστε πολλά κ-μ, μεταξύ των οποίων και η χώρα μας, έχουν άλλους βασικούς περιορισμούς (π.χ. πολύ υψηλό δημόσιο χρέος) στην άσκηση της δημοσιονομικής τους πολιτικής, που θέτουν αυστηρότερους περιορισμούς από αυτούς που θα τίθενται από το ΣΣΑ. Έτσι πιστεύουμε ότι ικανοποιείται μια τριπλή επιδίωξη:

- Ενισχύεται η αξιοπιστία των θεσμών, που ασκούν την οικονομική διακυβέρνηση της Ένωσης, τόσο από τους ευρωπαίους πολίτες όσο και από τις διεθνείς αγορές.
- Αυξάνεται η δημοκρατική νομιμοποίηση τους, γιατί οι στόχοι που θα έχουν τεθεί θα έχουν αποτελέσει αντικείμενο ευρύτερης συναίνεσης.
- Ενισχύεται η «θετική» έναντι της «αρνητικής ολοκλήρωσης», καθώς τα όργανα θα είναι υποχρεωμένα να συντονίσουν πραγματικά τις οικονομικές τους πολιτικές και όχι να οχυρώνονται πίσω από μια «τεχνοκρατική γλώσσα», για την τήρηση ορισμένων ασφυκτικών ορίων.

Το σχέδιο του Δ.Σ. της Ένωσης Αποφοίτων ΕΣΔΔ για ένα καθηκοντολόγιο Αποφοίτων (Συντάκτης Μ. Κωστάκης)

«Ενδεικτική Παρουσίαση Υπηρεσιακών Καθηκόντων Αποφοίτων της ΕΣΔΔ»

Οι Απόφοιτοι της ΕΣΔΔ λόγω των αυξημένων τυπικών προσόντων τους και της επένδυσης που έχει γίνει στην εκπαίδευσή τους από το Ελληνικό Κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να ασχολούνται με θέματα και διαδικασίες που απαιτούν αυξημένες ικανότητες. Τέτοια είναι:

Α. Γενικά.

Η ανάλυση προβλημάτων της Δημόσιας Διοίκησης, η επεξεργασία και η πρόταση λύσεων, η παρακολούθηση της εφαρμογής των δημοσίων πολιτικών, η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους και η επανεξέτασή τους. Εξειδικευμένα θέματα που αντιμετωπίζονται από ειδικούς επιστημονικούς κλάδους. Οι Απόφοιτοι της ΕΣΔΔ που υπηρετούν σε αυτούς αποτελούν σπάνιο συνδυασμό προσώπων με επιστημονική ειδίκευση και ολοκληρωμένη διοικητική κατάρτιση.

Β. Ειδικά.

- Προγραμματισμός, σχεδιασμός, χάραξη πολιτικής, οικονομικοί προϋπολογισμοί - απολογισμοί.
- Θέματα οργάνωσης και διοίκησης προσωπικού.
- Συμμετοχή στα Δ.Σ. και τη διοίκηση ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, περιφερειακών ή αποκεντρωμένων υπηρεσιών, είτε υποστηρικτικά είτε και ως τακτικά μέλη (για τους πιο έμπειρους).
- Νομοπαρασκευαστικό έργο, κοινοβουλευτικός έλεγχος.
- Υποστήριξη λήψης αποφάσεων.
- Διεθνείς επαφές, συμμετοχές και εκπροσώπηση.
- Σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση και ενέργειες στο πλαίσιο των προγραμμάτων της Διαχειριστικές Αρχές του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.
- Διασύνδεση με άλλες υπηρεσίες.
- Ελεγκτικοί μηχανισμοί και διαδικασίες, Συνήγορος του Πολίτη ή άλλοι ανάλογοι θεσμοί (πχ Συνήγορος Υγείας).
- Ομάδες εργασίας, επιτροπές, συμβούλια για την αντιμετώπιση ειδικών θεμάτων.
- Συστήματα μέτρησης αποδοτικότητας αποτίμηση αποτελεσμάτων δράσεων.
- Παρακολούθηση και βελτίωση των συναλλαγών των πολιτών με την υπηρεσία.
- Έκτακτα ειδικά θέματα μείζονος σημασίας.

Γ. Ειδικές αρμοδιότητες και κλάδοι των Υπηρεσιών.

Οι Απόφοιτοι μπορούν και πρέπει να εντάσσονται στους κλάδους των υπηρεσιών πέραν του διοικητικού εφ' όσον οι ίδιοι το επιθυμούν, *κατέχουν τα αντίστοιχα τυπικά προσόντα (πτυχίο κλπ) και υφίστανται ανάγκες*. Σήμερα πχ υπηρετούν Απόφοιτοι ως Αερολιμενικοί (ΥΠΑ), Τελωνειακοί (Υπ. Οικον.), Πολιτικοί και Χημικοί Μηχανικοί καθώς και Γεωπόνοι (ΥΠΕΧΩΔΕ), Χημικοί (ΕΟΦ, ΓΧΚ), Εκπαιδευτικοί (ΥΠΕΠΘ).

Κανένας κλάδος δεν θα πρέπει στο εξής να θεωρείται κλειστός και αποκλειστικός και να οχυρώνεται πίσω από εξειδικευμένες εξετάσεις πρόσληψης. Οι εισαγωγικές εξετάσεις της ΕΣΔΔ είναι κατά τεκμήριο οι ανώτερες του ελληνικού δημοσίου. Η εκπαίδευση στην ΕΣΔΔ προσδίδει περαιτέρω διοικητικές ικανότητες, πολύ χρήσιμες αν όχι απαραίτητες σε όλους όσους υπηρετούν ή σκοπεύουν να υπηρετήσουν σε ειδικούς κλάδους.

Γ. Σαραντής

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ ΜΕ Η ΧΩΡΙΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ;

Γιατί κατά την διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων γίναμε όλοι μάρτυρες μιας «διαφορετικής» πιο ανθρώπινης Αθήνας, με άδειους δρόμους, λιγότερο θόρυβο, καθαρή ατμόσφαιρα, ξέγνοιαστους πεζούς και ταχύτατα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς;

Έμμεση απάντηση στο παραπάνω ερώτημα δίνει το άρθρο που ακολουθεί, το οποίο προέρχεται από το βιβλίο του Γεωργόπουλου: **(Η Γη ένας μικρός και εύθραυστος πλανήτης, σελ. 443)**, ανατρέπει όσα νομίζαμε μέχρι σήμερα για την μετακίνηση με το Ι.Χ., καταλήγοντας μάλιστα στο «εξωφρενικό» συμπέρασμα ότι: ο μέσος Αμερικανός σήμερα χρησιμοποιώντας το αυτοκίνητο του κινείται με την ίδια ταχύτητα με την οποία κινείται και ένας τριτοκοσμικός χρησιμοποιώντας μόνο τα πόδια του:

«Η χρήση του αυτοκινήτου γίνεται όλο και αναποτελεσματικότερη. Στη βάση αυτής της διαπίστωσης βρίσκεται ο φαύλος κύκλος κατά τον οποίο η εξάρτηση από το αυτοκίνητο οδηγεί σε αναποτελεσματικότερη χρήση της γης, γεγονός που με τη σειρά του έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση της μετακίνησης (Λόου, 1994). Η οικιστική διασπορά είναι η βασική αιτία για την αναποτελεσματική χρήση της γης που συνδέεται με το αυτοκίνητο, στερεί πολύτιμες εκτάσεις, συρρικνώνει βιότοπους, ρυπαίνει ευρύτερες περιοχές και συνεισφέρει στο φαινόμενο του θερμοκηπίου. Εκτός αυτού μεταφέρει πόρους, υπηρεσίες, κεφάλαια από την κυρίως πόλη προς τα προάστια, αποστερώντας την πρώτη από επενδύσεις και φόρους για την καλύτερευση της ζωής εκεί. Η ανεξέλεγκτη ανάπτυξη των προαστιακών τομέων προκαλεί κοινωνική απομόνωση και ακύρωση του αισθήματος της γειτονιάς. Οι μεγάλες αποστάσεις δημιουργούν την ανάγκη για τρίτο, ακόμη και τέταρτο αυτοκίνητο για κάθε οικογένεια(!) Κατά τη μετακίνηση με αυτοκίνητο δεν εξοικονομείται τόσος χρόνος όσος πιστεύεται. Όσος χρόνος εξοικονομείται τόσος επίσης ξοδεύεται για να καλυφθούν (με το αυτοκίνητο) μεγαλύτερες αποστάσεις. Μελέτες από την Σ. Ένωση και τις ΗΠΑ που συνέκριναν τους χρόνους μετάβασης από το σπίτι στην εργασία των πολιτών των δύο χωρών, κατέληξαν στο συμπέρασμα πως αυτοί ήταν ίσοι, σε πείσμα του ότι οι Αμερικανοί χρησιμοποιούσαν τα αυτοκίνητά τους (για να μεταβούν, όμως, σε πολύ μακρινές τοποθεσίες), ενώ οι Σοβιετικοί έπαιρναν το λεωφορείο ή περπατούσαν.

Η ταχύτητα του αυτοκινήτου δε φαίνεται να είναι καθόλου πλεονέκτημα μέσα στις σημερινές μεγαλουπόλεις. Στις ώρες αιχμής δεν υπερβαίνει τα 10 χλμ ανά ώρα, που είναι ελαφρώς μεγαλύτερη της ταχύτητας του περπατήματος και σαφέστερα μικρότερη αυτής του ποδηλάτου. Υπολογισμοί σε διάφορα μέρη του κόσμου ανεβάζουν σε αστρονομικούς αριθμούς τόσο το «χαμένο» χρόνο από την κυκλοφοριακή συμφόρηση όσο και την οικονομική αξία του χρόνου αυτού.

Μάλιστα ο Ivan Illits φτάνει να ισχυριστεί πως ο μέσος Αμερικανός σήμερα χρησιμοποιώντας το αυτοκίνητο του κινείται με την ίδια ταχύτητα με την οποία κινείται και ένας τριτοκοσμικός χρησιμοποιώντας μόνο τα πόδια του.

Το εξωφρενικό αυτό συμπέρασμα που δείχνει, όμως, τη βαθιά αναποτελεσματικότητα της μαζικής μετακίνησης που βασίζεται στο Ι.Χ. βγαίνει από τους αριθμούς τους οποίους παραθέτει: ο τυπικός Αμερικανός αφιερώνει στο αυτοκίνητό του πάνω από χίλιες ώρες το χρόνο (ή τριάντα ώρες την εβδομάδα ή ακόμα τέσσερις ώρες την ημέρα μαζί με τις Κυριακές).

Σ' αυτές τις ώρες περιλαμβάνονται όσες περνά στο τιμόνι (εν στάσει ή εν κινήσει), αλλά και τις ώρες εργασίας που χρειάζονται για να ξεχρεώσει το αυτοκίνητο, για να αγοράσει βενζίνη και τα λάστιχα, για να πληρώσει τα διόδια, την ασφάλεια, τα πρόστιμα, τους φόρους... Σ' αυτόν, λοιπόν, τον Αμερικανό, χρειάζονται 1.500 ώρες ετησίως για να μπορέσει να διανύσει 10.000 χλμ (!) Η ταχύτητα με την οποία κινείται, λοιπόν, είναι 6 χλμ ανά ώρα, ακριβώς ίση με αυτήν των μετακινουμένων με τα πόδια τριτοκοσμικών. Μάλιστα οι τελευταίοι έχουν το πλεονέκτημα ότι μπορούν να πηγαίνουν οπουδήποτε και όχι μόνο στα μέρη με τους ασφαλτοστρωμένους δρόμους! (Bosquet, 1984).

Τέλος, από κοινωνική άποψη, δε φαίνεται να είναι ένα πολύ επιτυχημένο εργαλείο. Η χρησιμοποίησή του από ένα μικρό τμήμα του πληθυσμού στερεί τεράστιες εκτάσεις της πόλης, μεγάλες ποσότητες φυσικών πόρων και καλύτερη ποιότητα ατμοσφαιρικού αέρα από τα κοινωνικά στρώματα».

Μετά από όλα αυτά ίσως θα πρέπει να ξανασκεφτούμε τον τρόπο με τον οποίο μετακινούμαστε καθημερινώς από και προς την εργασία μας.

**ΜΗΤΡΩΟ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ Ε.Σ.Δ.Δ.
ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ**

Επιμέλεια: Μάνος Φωτεινός - Γεώργιος Μπελής

ΙΑ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ Ε.Σ.Δ.Δ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	
ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	Δ/ΝΣΗ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
1. ΣΩΤΗΡΧΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑ	ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ
2. ΣΙΑ ΔΗΜΗΤΡΑ	ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ
3. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΧΡΥΘΑΛΑΝΤΩ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ Ν.Π.
4. ΤΣΕΚΟΥΡΑ ANNA	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΜΕΑ ΥΓΕΙΑΣ (Σ.Ο.Τ.Υ.)
5. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΟΛΥΜΠΙΑ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ & ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜ.
6. ΤΣΑΚΩΝΑΣ ΗΛΙΑΣ	ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΚΕ.Σ.Υ.
7. ΜΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ	ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
8. ΚΟΥΛΟΥΜΠΗ ΜΑΡΙΑ	ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
9. ΚΕΠΕΝΤΖΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ	ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
10. ΦΩΤΕΙΝΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
11. ΓΚΟΓΚΟΣΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΜΕΑ ΥΓΕΙΑΣ (Σ.Ο.Τ.Υ.)
12. ΜΙΧΑΗΛΗ ΜΑΡΙΑ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
13. ΠΕΤΡΟΥ ΑΡΤΕΜΙΣ	ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ
14. ΛΟΥΔΑΡΟΥ ΑΡΤΕΜΙΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ
15. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΥ ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ	ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΥΓΕΙΑΣ

ΙΓ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ Ε.Σ.Δ.Δ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	
ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
1. Καραβέλα Εριέττα	Οικονομικού
2. Γιαννιουδάκη Ευγενία	Προσωπικού
3. Κατσιάκα Σοφία	Τεχν. Υπηρεσιών
4. Κοντογρούνη Αργυρώ	Σ.Ε.Υ.Υ.Π.
5. Νταπαντά Διονυσία	Γραφείο Γεν. Γραμματέα
6. Μαυροειδή Όλγα	Διεθνών Σχέσεων
7. Καραγιάννη Ελένη	Εκπαίδευσης - Έρευνας
8. Βλαχογιάννη Ευαγγελία	Προμηθειών

ΙΒ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ Ε.Σ.Δ.Δ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	
ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	Δ/ΝΣΗ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
1. ΕΥΓΕΝΙΑ ΚΑΠΑΤΣΟΥΛΙΑ	ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
2. ΜΑΡΙΑ ΓΡΑΤΣΙΑ	ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
3. ΚΟΡΩΝΑΙΟΥ ΚΩΝ/ΝΑ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ & ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜ.
4. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΝΤΙΝΗ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ & ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜ.
5. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ	ΥΠ.ΑΛΛ. ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓ. ΑΠΟΣΠΑΣΜΕΝΟΣ ΣΤΟ Β΄ ΠΕ.Σ.Υ.Π. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

ΙΑ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ Ε.Σ.Δ.Δ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	
ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
1. ΠΑΤΣΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	ΓΡΑΦΕΙΟ ΥΠΟΥΡΓΟΥ
2. ΜΑΝΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ	Δ/ΝΣΗ Α.Μ.Ε.Α.

Θ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ Ε.Σ.Δ.Δ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	
ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
1. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΜΟΝΙΜΗ ΕΛΛΗΝ. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε. (Μ.Ε.Α.)

Ζ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ Ε.Σ.Δ.Δ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	
ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
1. ΜΠΕΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝ. ΕΛΕΓΧΟΥ
2. ΚΟΥΦΑΚΗΣ ΑΝΤΩΝΗΣ	ΑΝΑΠΤΥΞΕΙΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ
3. ΨΑΡΟΒΑΡΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ Ν.Π.
4. Χ'ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΣΤΡΑΤΗΣ	Σ.Ε.Υ.Υ.Π.
5. ΦΑΚΟΥΚΑΚΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ Ν.Π.
6. ΚΑΛΟΓΕΡΑΚΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
7. ΜΟΔΕΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ	ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ
8. ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΦΙΛΙΠΠΙΔΟΥ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ
9. ΠΑΤΤΑ ΕΥΓΕΝΙΑ	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ
10. ΤΖΩΡΤΖΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ	Σ.Ε.Ε.Δ.Δ.

ΣΤ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ Ε.Σ.Δ.Δ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	
ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
1. ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΤΟΣ ΠΕΤΡΟΣ	ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ Ψ.Ν.Α.
2. ΒΑΒΟΥΓΥΙΟΥ ΑΝΝΑ	ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
3. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΤΟΥ ΡΕΑ-ΜΑΡΙΑΝΝΑ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ
4. ΥΦΑΝΤΗ ΛΑΜΠΡΙΝΗ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - ΕΡΕΥΝΑΣ
5. ΚΟΦΙΝΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
6. ΤΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝ. ΑΝΤΙΛ. & ΑΛΛΗΛ.